

Det sociale velfærdsindeks – SV25

Status for 2010-2017

Januar 2019

Indhold

Det sociale velfærdsindeks – SV25	4
Metode.....	4
Teoretisk afsæt for valg af indikatorer.....	5
Udviklingen i det sociale velfærdsindeks 2010-2017	6
Helbredsproblemer	10
Dårligt helbred	10
Aktivitetsbegrænsninger.....	13
Langvarig sygdom.....	15
Samlet udvikling i helbredsproblemer.....	17
Utryghed	19
Ofre for kriminalitet	19
Frygt for kriminalitet.....	20
Økonomisk utryghed – dagpenge og kontanthjælp	22
Samlet udvikling i utryghed.....	23
Arbejdsløshed	24
Bruttoledighed	24
Langtidsledighed.....	25
Ufrivillig deltidsbeskæftigelse	26
Samlet udvikling i arbejdsløshed	28
Økonomiske problemer	30
Indkomstulighed	30
Økonomisk fattige	32
Svært at få pengene til at slå til	35
Bagud med regninger.....	37

Samlet udvikling i økonomiske problemer.....	37
Sociale konsekvenser	39
Svage sociale relationer.....	39
Selv mord.....	41
Udsættelser af lejemål.....	42
Dårlige betalere.....	43
Samlet udvikling i sociale konsekvenser	44
Socialt udsatte.....	46
Langvarig passiv forsørgelse	46
Udsatte unge.....	48
Ikke fuldført grundskole	49
Ingen kompetencegivende uddannelse	51
Samlet udvikling i socialt udsatte	52
Dårlige opvækstvilkår.....	53
Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse.....	53
Social arv i uddannelse	54
Børnefattigdom.....	56
Samlet udvikling i dårlige opvækstvilkår	59
Bilag.....	61
Bilag 1: Oversigt over de 25 indikatorer	62
Bilag 2: Optælling af positive og negative udviklinger	63

Det sociale velfærdsindeks – SV25

Det sociale velfærdsindeks (SV25) måler "temperaturen" på de velfærdsmæssige og sociale problemer i Danmark. SV25 omfatter 25 indikatorer, der dækker et bredt spektrum af sociale og velfærdsmæssige problemer. De er inddelt i fire velfærdsområder,

- Helbredsproblemer
- Utryghed
- Arbejdsløshed
- Økonomiske problemer

og tre sociale områder,

- Sociale konsekvenser
- Socialt udsatte
- Dårlige opvækstvilkår.

Det samlede sociale velfærdsindeks er en gennemsnitsberegning af disse syv områder, der hver især er repræsenteret af tre-fire forskellige indikatorer. En stigning i SV25 er udtryk for en stigning i de velfærdsmæssige og sociale problemer, og et fald i SV25 er udtryk for, at de velfærdsmæssige og sociale problemer er blevet mindre.

De enkelte sociale og velfærdsmæssige problemer kan stige eller falde uafhængigt af hinanden, så det samlede sociale velfærdsindeks kan være udtryk for flere parallelle og potentielt modsatrettede udviklinger. Man kan med rette indvende, at vi således blander "pærer og bananer" og forsøger at sige noget fælles om begge dele. Det giver nogle statistiske og fortolkningsmæssige udfordringer, som i øvrigt også gør sig gældende for lignende indekser, såsom Human Development Index (HDI) og Social Justice Index, som dette indeks er inspireret af.

Som tillæg til denne rapport findes et metodenotat, der redegør for de valg og overvejelser, der er gjort i forhold til indeksberegning, og et teorinotat der beskriver det teoretiske grundlag for at vælge de 7 områder. Begge dele er kort opsummeret i følgende to afsnit.

Metode

Beregning af ét indeks på baggrund af en række indikatorer er i sagens natur en reduktion af den oprindelige variation, som et datamateriale udgør. Afhængigt af formålet med indekset vil nogle metoder være mere hensigtsmæssige end andre. Fx kan beregning af et relativt snævert fænomen, såsom materiel rigdom eller fysisk helbred, med fordel beregnes med en metode, der fremhæver de væsentligste faktorer og ser bort fra de mindre væsentlige. Her kan Principal Component Analysis (PCA), faktoranalyse eller latentklasseanalyse være fordelagtige (se fx Vyas 2006: "Constructing socio-economic status indices"). Er man derimod interesseret i at koge forskelligartede og lige vigtige faktorer ned til ét begreb, sådan som det er hensigten med SV25, så er det derimod mere oplagt at foretage en gennemsnitsberegning af de udvalgte faktorer (Se fx Human Development Index).

Der findes mindst to forskellige metoder til at beregne gennemsnittet af indikatorerne: Geometrisk og aritmetisk. Valget af gennemsnitsberegning afhænger af datamaterialet og af formålet med indekset. I SV25 anvendes det aritmetiske gennemsnit af 7 områdeindekser, der hver især er gennemsnit af 3 eller 4 indikatorer. Da SV25 først og fremmest skal illustrere udviklingen i den sociale velfærd over tid, beregnes indekxsværdien som en procentvis udvikling fra et fastsat år – en *baseline* – der er sat til indekstallet 100.

Årstallet 2010 er valgt som baseline for udviklingen af pragmatiske grunde. Det ville være interessant at kunne følge udviklingen endnu længere tilbage, men flere af indikatorerne mangler observationer før 2010, og derfor vil indekset blive skævvredet, hvis vi medtager flere år før 2010. Valget af baseline har dog ikke nogen væsentlig betydning for udviklingen fra år til år (se bilagsrapport om metoden).

I SV25 har vi valgt ikke at vægte indikatorerne – med andre ord giver vi dem samme vægt: én. Det teoretiske udgangspunkt er nemlig, at den sociale velfærd er et bredt begreb, der dækker over flere forskellige og lige vigtige problematikker. Samtidig sikrer en ens vægtning mest mulig gennemsigtighed omkring resultaterne.

Problematikken om vægtning er uundgåelig, da enhver beslutning om at vægte eller ikke at vægte er et valg om, hvorvidt indikatorerne vejer lige meget eller vejer forskelligt. En måde at konstruere forskellige vægte på er ud fra værdimæssige eller politiske præferencer. Det er blandt andet gjort i Social Justice Index, hvor økonomisk fattigdom vejer tungere end andre områder. En anden metode er at vægte på baggrund af korrelationer mellem indikatorer, med eksempelvis PCA eller faktoranalyser, eller ved at standardisere indikatorerne med udgangspunkt i standardafvigelse, hvor indikatorerne får en mere ensartet variation end den faktiske variation i datamaterialet.

Som supplement til indeksberegningen præsenterer vi en alternativ opgørelse, der udelukkende tæller antallet af hhv. signifikant positive og negative udviklinger. Metoden har den fordel, at alle signifikante udviklinger tæller det samme – nemlig 1 – hvorfor udfordringen med vægtning kan siges at være elimineret. Til gengæld tager den ikke højde for nuancer i udviklingen

Teoretisk afsæt for valg af indikatorer

Et velfærdsindeks er en summarisk opgørelse af et komplekst område, der kræver, at man fastlægger nogle principper og kriterier for indekset samt udvælger nogle hovedområder. Der henvises til bilagsnotat: "Teoretisk baggrund og overvejelser om udvælgelse".

Indholdet i velfærdsindekset er udvalgt på baggrund af nogle teoretiske overvejelser, som de bl.a. kommer til udtryk i de nordiske levekårsundersøgelser, fx formuleret af Erik Allardt og Erik Jørgen Hansen. Der er især taget udgangspunkt i 'Maslows behovspyramide', som består af forskellige lag af behov, der skal tilfredsstilles i en bestemt rækkefølge. En anden inspirationskilde er teorien om 'Human needs', som er formuleret i Ian Gough og Len Doyals: "*A theory of human need*". Ifølge denne teori kan man opdele behovene i to hovedkategorier af behov (helbred og deltagelse) med 11 underkategorier, som skal tilfredsstilles for at undgå alvorlige helbredsproblemer og for at kunne deltage i et socialt liv.

Desuden har en række eksisterende internationale indekser været en inspirationskilde:

- UNDP: HDI - Human Development Index
- OECD's Better Life Initiative
- EUROSTATs Quality of life
- Social Justice Index

I udviklingen af det danske sociale velfærdsindeks har en række af de ovenfor nævnte indekser været en stor inspiration. Men der er samtidig en række særlige danske forhold, som har betydning for et dansk socialt velfærdsindeks. Indekset er derfor inddelt i 7 områder – fire velfærdsområder og tre sociale områder – der hver især belyses gennem 3-4 indikatorer, og som altså tilsammen udgør de 25 indikatorer i det sociale velfærdsindeks – SV25.

Data og kilder

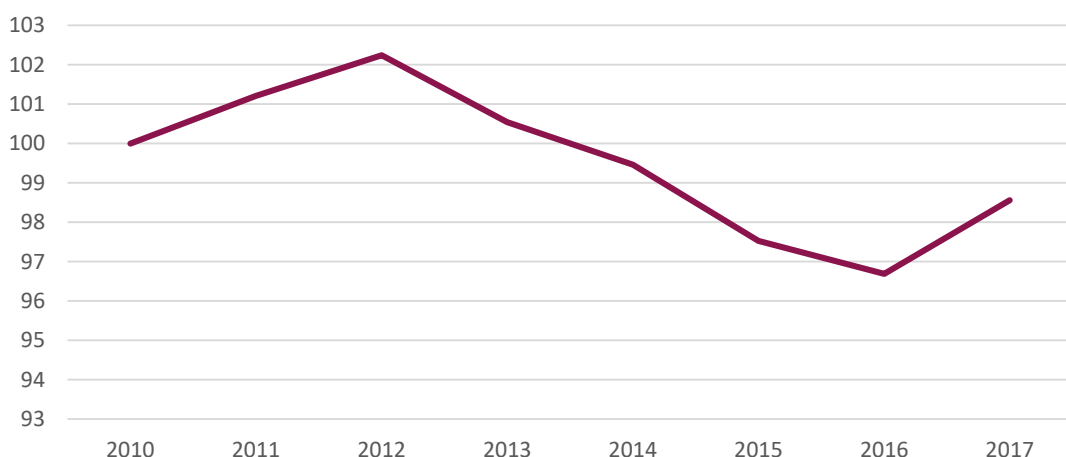
De 25 indikatorer bygger på to forskellige typer af data: Registerdata og surveydata. Nogle af indikatorerne kan direkte aflæses fra deres kilder, andre er lavet gennem beregninger på datamaterialet. Det er et krav til datakilden, at indikatorerne kan ajourføres årligt og er blevet det over en vis periode.

- Registerdata – i alt 15 indikatorer. Kilderne er
  - Statistikbanken i Danmarks Statistik (Indkomstulighed, Bruttoledighed, Langtidsledighed, Ingen kompetencegivende uddannelse, økonomisk fattige og børnefattigdom)
  - Domstolsstyrelsen (Udsættelse af lejebolig)
  - LO (Kompensationsgrader for dagpengemodtagere og kontanthjælpsfamilier)
  - AE (Økonomisk fattige, Børnefattigdom)
  - Egne beregninger på Danmarks Statistik (Langvarig passiv forsøgelse, Udsatte unge, Ingen g. classeseksamen, Social arv i uddannelse)
  - Sundhedsdatastyrelsen (Selvmord)
  - RKI (Dårlige betalere)
- Surveydata – i alt 10 indikatorer. Surveymaterialet kommer fra kilder:
  - Eurostats SILC-program, indsamlet af Danmarks Statistik (Dårligt helbred, Aktivitetsbegrænsninger, Langvarig sygdom, Ufrivillig deltidsbeskæftigelse, Bagud med regningerne, Svage sociale relationer, Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse)
  - Danmarks Statistiks velfærdsindikatorer (Svært at få pengene til at slå til)
  - Justitsministeriets Offerundersøgelse – (Ofre for kriminalitet, Frygt for kriminalitet)

Udviklingen i det sociale velfærdsindeks 2010-2017

Figur 1 viser, at der har været en samlet stigning i sociale og velfærdsmæssige problemer i årene 2010 til 2012. Herefter vender udviklingen, så der frem til 2016 har været et fald i omfanget af problemer. Fra 2016 til 2017 er den positive (dvs. nedadgående i indekset) udvikling imidlertid vendt, så vi fra 2016 til 2017 ser en relativt kraftig stigning i de sociale og velfærdsmæssige problemer.

Figur 1: SV25 – indeks over den samlede udvikling, 2010-2017 (2010=100)

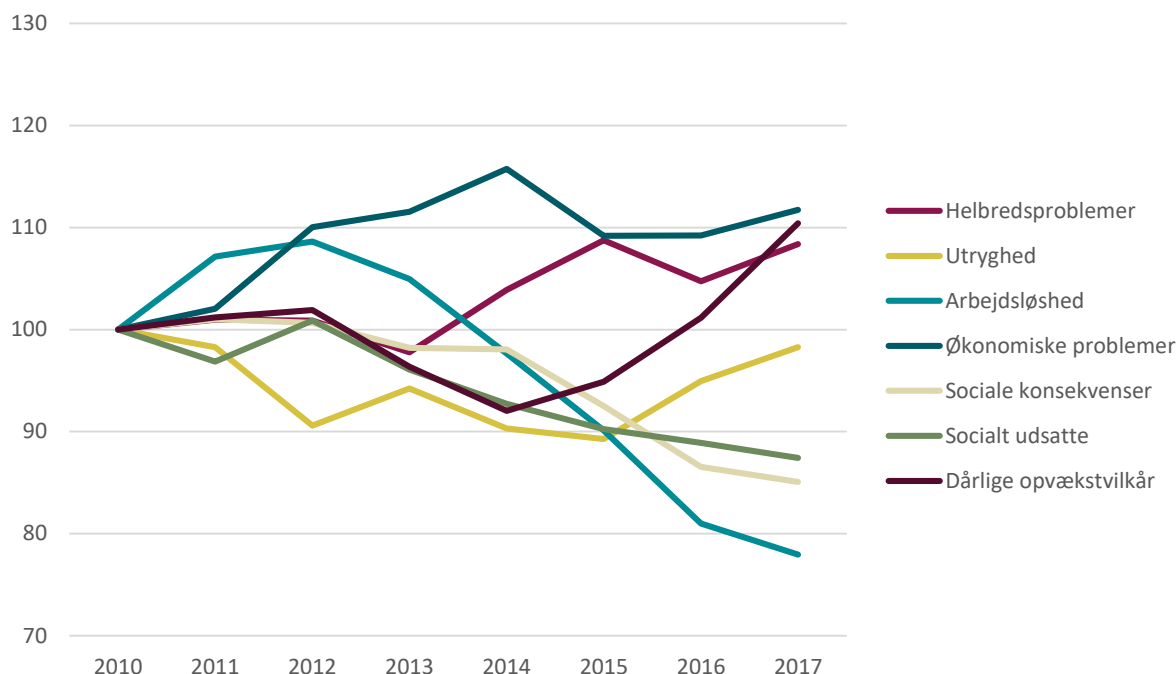

Note: Vær opmærksom på, at en stigning i indekset betyder en stigning i sociale og velfærdsmæssige problemer, altså et fald i den sociale velfærd, mens et fald i indekset betyder en reduktion af sociale og velfærdsmæssige problemer.

Kilde: Egne beregninger

Figur 2 viser, at udviklingen inden for de syv sociale og velfærdsmæssige områder ikke har fulgtes ad.

Figur 2: Indeks over udviklingen for hvert af de syv områder, 2010-2017 (2010=100)

Kilde: Egne beregninger

Fra 2010 til 2012 sker der en kraftig stigning i arbejdsløshed og økonomiske problemer. Kun utrygheden bliver væsentligt mindre i den periode, mens resten af områderne er nogenlunde stabile.

Fra 2013 vender udviklingen på flere områder. Arbejdsløsheden begynder at falde – først en anelse og derefter markant – og det samme gør problemer inden for socialt udsatte, og sociale konsekvenser. Det er især disse forbedringer i arbejdsløsheden og de afledte virkninger på de sociale forhold, som bidrager til faldet i det sociale velfærdsindeks frem til 2016.

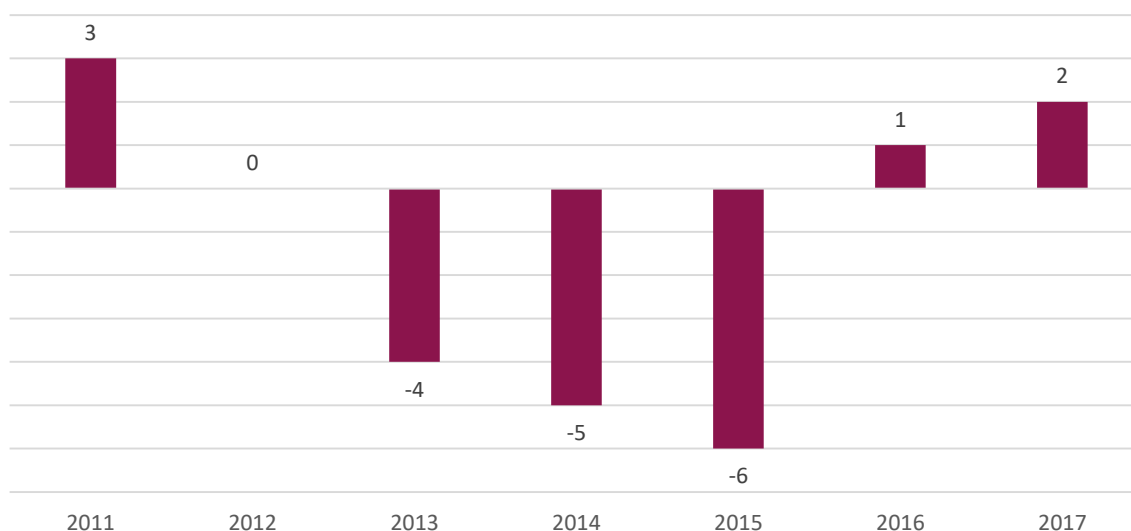
Der er dog også modsatrettede tendenser i denne periode. Det gælder udviklingen i helbredsproblemer, som er negativ i perioden 2013-2015 og igen fra 2016 til 2017. Den samme udvikling ser vi i dårlige opvækstvilkår med relativ kraftig stigning i indekset fra 2014 til 2017 som udtryk for stigende problemer i opvækstvilkårene for børn.

Hvad angår de økonomiske problemer, fortsætter stigningen frem til 2014. Herefter er der et fald fra 2014 til 2015 og derefter en stigning fra 2015 frem til og med 2017. Stigningen i de økonomiske problemer er stærkt påvirket af en stigning i indkomstuligheden og antallet af fattige, som karakteriserer hele perioden.

Stigningen i det samlede sociale velfærdsindeks fra 2016 til 2017 kan, ud over stigningen i de økonomiske problemer, forklares ved stigningen i helbredsproblemer, utryghed og dårlige opvækstvilkår. Den positive udvikling i de tre øvrige områder er dog samtidigt blevet mindre udtalt. Så på trods af en fortsat fremgang i beskæftigelsessituationen med fald i arbejdsløsheden, der kan have afsmittende effekter på antallet af socialt udsatte og de sociale konsekvenser, så slår det ikke igennem i det samlede velfærdsindeks.

Som alternativ eller supplement til ovenstående indeksering af de 25 indikatorer, kan man lave en simpel optælling af positive og negative indikatorer. Det giver et samlet billede af, hvor mange problemer der er vokset, og hvor mange problemer der er reduceret i forhold til året forinden, uanset størrelsen i udviklingen. Her har alle indikatorer samme numeriske værdi – nemlig værdien 1. En signifikant¹ stigning i et problem har værdien +1, og et signifikant fald har værdien -1. På den måde er der ikke mulighed for, at enkelte indikatorer driver hele den samlede udvikling, fordi der sker en kraftig udvikling i netop disse indikatorer. Er der ingen signifikant udvikling i forhold til året før, så har indikatoren værdien 0. Figur 3 viser optællingerne for hvert år, og udviklingen i hver enkelt indikator fremgår i bilag 2.

Figur 3: Summen af antal positive og negative indikatorer i forhold til året før (2011-2017)

Noter: Da der ikke kan måles en udvikling ved 2010 er der ingen observation for dette år.

Vær opmærksom på, at en stigning i indekset betyder en stigning i sociale og velfærdsmæssige problemer, altså et fald i den sociale velfærd, mens et fald i indekset betyder en reducere af sociale og velfærdsmæssige problemer.

Kilde: Egne beregninger

Samlet set ligner udviklingen fra år til år den udvikling, som fremgår af indekset (figur 1). Der er en overvægt af stigende problemer i 2011 på indikatorer, ligesom der i det samlede indeks er en stigning fra 2010 til 2011. I 2012 er der dog lige mange nedadgående og opadgående udviklinger, det vil sige værdien 0, selvom der også her er en stigning i det samlede indeks. Det peger på, at de stigende problemer i højere grad drives af enkelte kraftigt stigende indikatorer, frem for en generel stigning i problemerne.

I 2013, 2014 og 2015 er der flere faldende problemer, end der er problemer, der stiger i forhold til året før. Det er også den udvikling, som det samlede indeks viser. I 2016 er der én opadgående indikatorer mere end der er nedadgående i forhold til året før. Det på trods af, at figur 1 viser en fortsat reduktion af problemer – det vil sige et nedadgående indeks. Modsat i 2012 tyder dette på, at de nedadgående udviklinger til sammen er kraftigere end de opadgående. Så på trods af, at indekset viser en reduktion i de sociale og velfærdsmæssige problemer, så er der flere indikatorer, der viser stigende problemer.

¹ Signifikans er beregnet ved et 95-procents signifikansniveau og på baggrund af stikprøvestørrelser for de respektive spørgeskemaundersøgelser. 13 af indikatorerne består af data fra stikprøver.

I 2017 er der to flere indikatorer, der viser stigende problemer, end der er indikatorer, der viser et fald i problemer. Det samlede indeks viser også en stigning.

Således kan den mere simple optælling af opadgående og nedadgående udviklinger nuancere den udvikling, der fremgår af det sociale velfærdsindeks. For at få et mere fyldestgørende indblik i udviklingen er det dog nødvendigt at se nærmere på de enkelte indikatorer.

Hver indikator er beskrevet under områderne, som udgør kapitlerne i denne rapport. En samlet oversigt over indikatorerne for perioden 2010-2017 findes i bilag 1.

Helbredsproblemer

Et godt helbred er noget af det vigtigste i menneskers liv. Det er en udbredt holdning i befolkningen, især i det ældre segment. Hvis bare helbredet er i orden, så er det ofte af mindre betydning, om man er rig eller fattig. I virkeligheden er det ikke et enten-eller, men snarere et både-og.

Der er flere måder at undersøge befolkningens helbredsforhold rent statistisk. Eksempelvis middellevetid, antal sunde leveår, sygdomsstatistik, medicinstatistik og behandlingsstatistik. Men mange af disse data tager udgangspunkt i registreringer og anmeldelser, som ofte har det problem, at registreringspraksis ændrer sig over tid. Derfor er det ofte mere hensigtsmæssigt at udspørge befolkningen mere direkte om deres egen oplevelse af deres helbredsforhold.

Vi har udvalgt følgende tre indikatorer til at beskrive befolkningens helbred:

1. **Dårligt helbred:** andelen af 16-64 årige, der vurderer deres helbred som værende dårligt eller meget dårligt
2. **Aktivitetsbegrænsninger:** andelen af 16-64 årige, som på det seneste har været alvorligt hæmmet i at udføre almindelige aktiviteter
3. **Langvarig sygdom:** Andelen af 16-64 årige med langvarig sygdom eller et helbredsproblem.

Disse indikatorer er gennemprøvede og er anvendt i forskellige surveys gennem flere år. De optræder bl.a. i sundhedsprofilen hvert tredje år² og årligt i EU's velfærdsstatistik, Statistics on Income and Living Conditions (SILC)³. Vi har valgt SILC-data, fordi de publiceres hvert år.

Vi har desuden ønsket at inddrage en indikator for arbejdssygdomme. Men desværre er den årsstatistik, som Arbejdstilsynet udarbejder ikke af tilstrækkelig kvalitet til at kunne tegne et udviklingsbillede af arbejdssygdomme.

Dårligt helbred

Selvurderet helbred er et gennemprøvet spørgsmål i forskningen, som blandt andet er anvendt i Eurostats SILC-statistik siden 2008.

Spørgsmålsformulering lyder: *"Hvordan er dit helbred i almindelighed?"*

Svarkategorier:

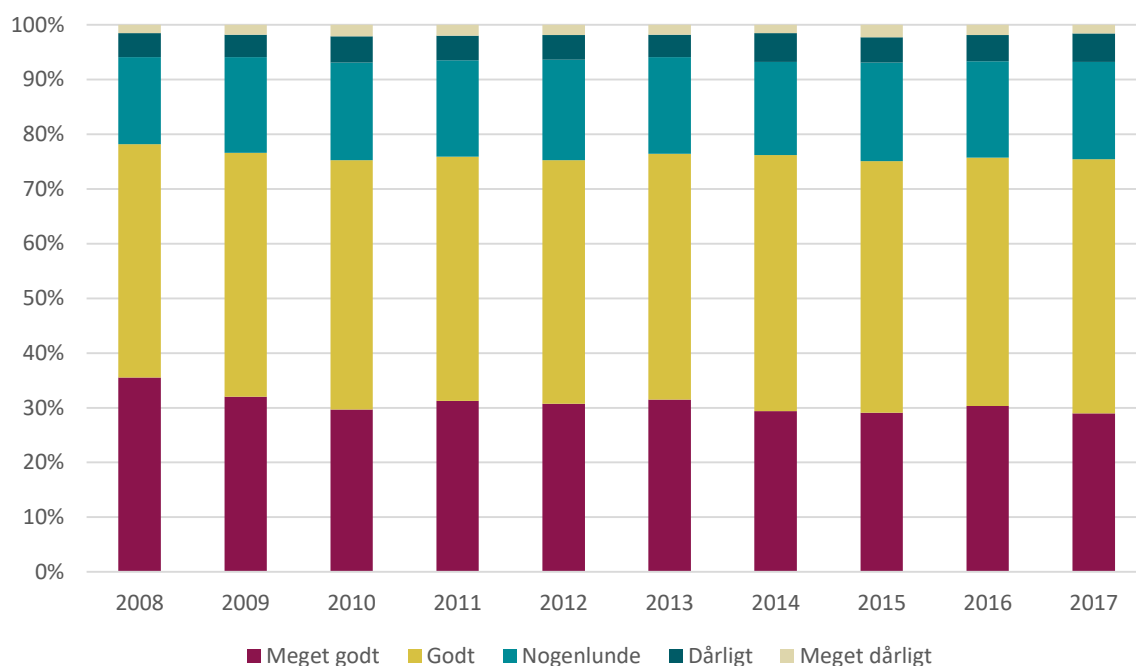
1. Virkelig godt
2. Godt
3. Nogenlunde
4. Dårligt
5. Meget dårligt

---

² Danskernes Sundhed: Den nationale sundhedsprofil 2017.

³ SILC: Statistics on Income and Living Conditions, Eurostat. Data indsamles af Danmarks Statistik.

Figur 4: 16-64 åriges selvvrurderede helbred, 2008-2017

Kilde: Eurostat (SILC)

Note: Stikprøven er på ca. 7.500 hvert år

Indikatoren 'dårligt helbred' er defineret som procentdel af 16-64 årige, der selv vurderer, at de har 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred.

Tabel 1: Procentdel af 16-64 årige, der vurderer at de har 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred, 2010-2017.

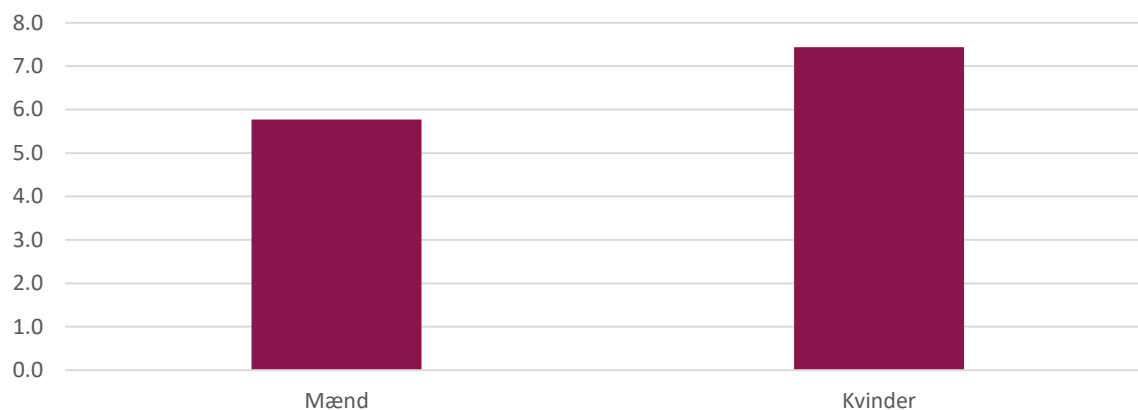
	Dårligt	Meget dårligt	Dårligt eller meget dårligt
2010	4,8	2,1	6,8
2011	4,5	2	6,4
2012	4,5	1,9	6,4
2013	4,1	1,8	5,9
2014	5,3	1,5	6,8
2015	4,6	2,3	6,9
2016	4,8	1,9	6,7
2017	5,2	1,6	6,8

Note: Afrundinger betyder at summen af 'dårligt' og 'meget dårligt' ikke er lig med 'dårligt og meget dårligt' i 2010 og 2011.

Kilde: Eurostat (SILC)

Tabel 1 viser, at der har været en stabil udvikling i perioden 2010-2017. Ca. 7 procent af befolkningen har 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred (selvvurderet). Det varierer mellem 5,9 procent og 6,9 procent - hvilket er indenfor stikprøvesikkerheds-intervallet⁴.

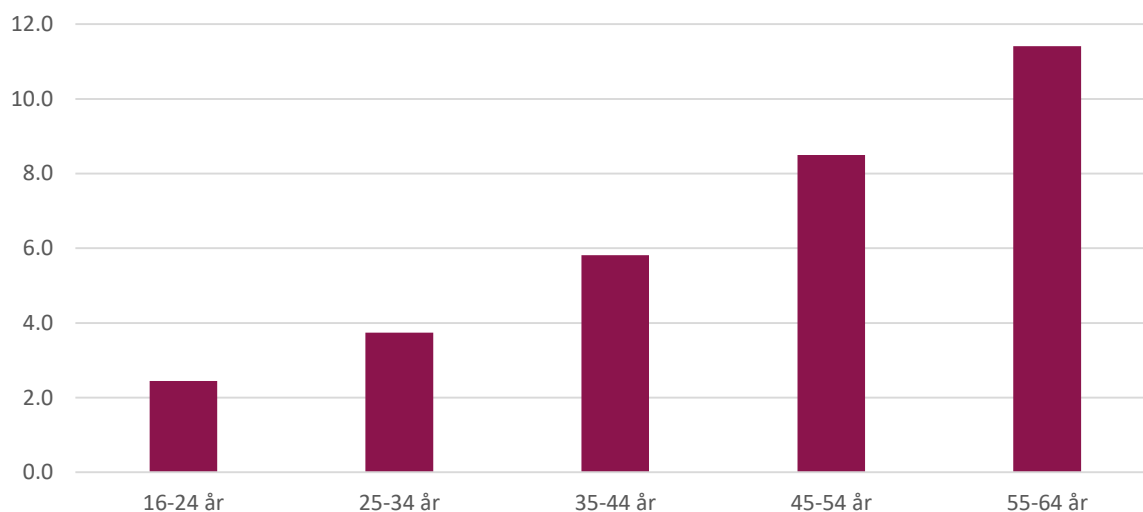
Figur 5: Procentdel mænd og kvinder med 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred, 2010-2017 (gennemsnit)

Kilde: Eurostat (SILC)

Kvinder har gennemgående dårligere helbred end mænd i alle årene – en forskel på 1-2 procentpoint. I perioden 2010-2017 har 5,8 procent af mændene og 7,4 procent af kvinderne haft 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred.

Figur 6: Procentdel i forskellige aldersgrupper, der har 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred, 2010-2017 (gennemsnit)

Kilde: Eurostat (SILC)

⁴ Den effektive SILC-stikprøve i Danmark er: 1) 7.250 personer (16 år og derover), 4.250 husholdninger. Stikprøvesikkerheden er +/- 0,7 procent (95 procent signifikansniveau) på personniveau.

Der er en klar sammenhæng mellem alder og helbredstilstand. Jo yngre personerne er, des færre har dårligt helbred. Omkring 2 procent af de 16-24 årige vurderer selv, at de har 'dårligt' eller 'meget dårligt' helbred, mens det er 11 procent af de 55-64 årige⁵.

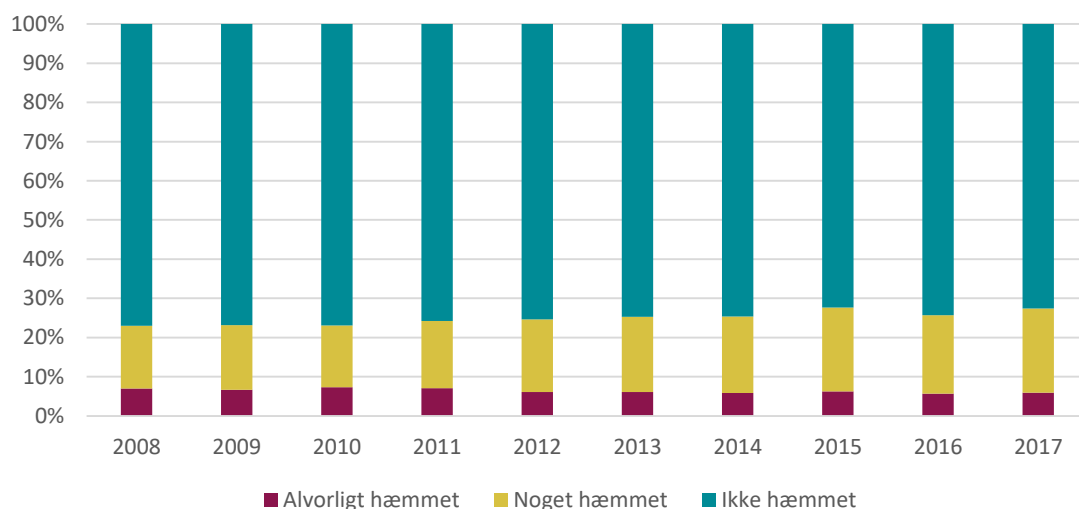
Aktivitetsbegrænsninger

Aktivitetsbegrænsninger er et andet gennemprøvet spørgsmål, som har været anvendt i helbredssurveys gennem en del år. Det optræder i sundhedsprofilen hvert tredje år og i Eurostats SILC hvert år. Af den grund anvender vi SILC, fordi de gennemføres hvert år. Vi har ligeledes valgt at afgrænse populationen til 16-64 år, som svarer til den erhvervsaktive befolkning.

Spørgsmålsformuleringen lyder: "Har du de seneste 6 måneder, på grund af helbredsproblemer eller sygdom, været hæmmet i udførelsen af aktiviteter, som folk sædvanligvis udfører?" Herefter følger en hjælpetekst: "Tilstanden skal have varet 6 måneder eller mere." Svarkategorierne er:

1. Alvorligt hæmmet
2. Noget hæmmet
3. Slet ikke hæmmet

Figur 7: Har de seneste 6 måneder været hæmmet i udførelse af sædvanlige aktiviteter, 2010-2017

Kilde: Eurostat (SILC)

Indikatoren er: Procentdel af 16-64 årige, der har svaret 'alvorligt hæmmet' eller 'noget hæmmet' til at de på grund af helbredsproblemer eller sygdom har været hæmmet i udførelsen af aktiviteter, som folk sædvanligvis udfører?

⁵ Stikprøveusikkerheden er +/- 1,5 procent, når man opdeler på 10 års aldersgrupper.

Tabel 2: Procentdel af 16-64 årige, der har været 'alvorligt' eller 'noget' hæmmet i udførelsen af aktiviteter, som folk sædvanligvis udfører. 2010-2017

	Alvorligt hæmmet	Noget hæmmet	Alvorligt eller noget hæmmet tilsammen
2010	7,3	15,8	23,1
2011	7,1	17,1	24,2
2012	6,1	18,5	24,6
2013	6,1	19,2	25,3
2014	5,9	19,5	25,3
2015	6,3	21,4	27,6
2016	5,7	20	25,6
2017	5,9	21,5	27,4

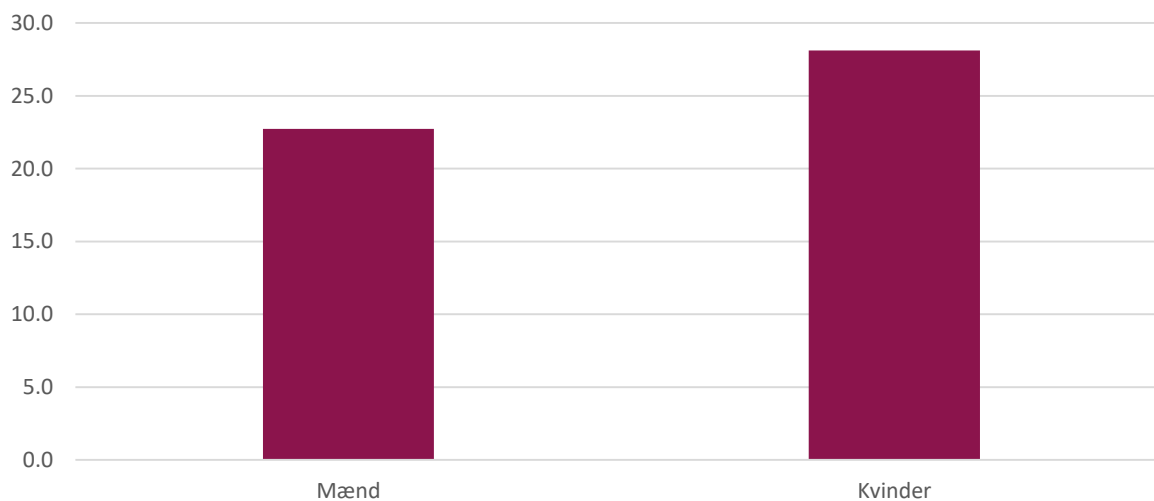
Note: Afrundinger betyder at summen af 'alvorligt hæmmet' og 'noget hæmmet' ikke er lig med 'Tilsammen' i 2014, 2015 og 2016.

Kilde: Eurostat (SILC)

I perioden 2010-2017 har procentdelen, der har været 'alvorligt' eller 'noget' hæmmet i udførelsen af sædvanlige aktiviteter været relativt stabil på ca. 25 procent⁶. Trenden har været en stigning i indikatoren fra 23 procent til 27 procent.

Der er også sket en mindre forskydning i svarkategorierne, idet der er færre med 'alvorligt' og flere med 'noget'. Altså en positiv forskydning i retning af at folk nu er lidt mindre hæmmet. Vi har imidlertid valgt at slå de to svarkategorier sammen.

Figur 8: Procentdel der de seneste 6 måneder været hæmmet i udførelse af sædvanlige aktiviteter, fordelt på køn, 2010-2017 (gennemsnit)

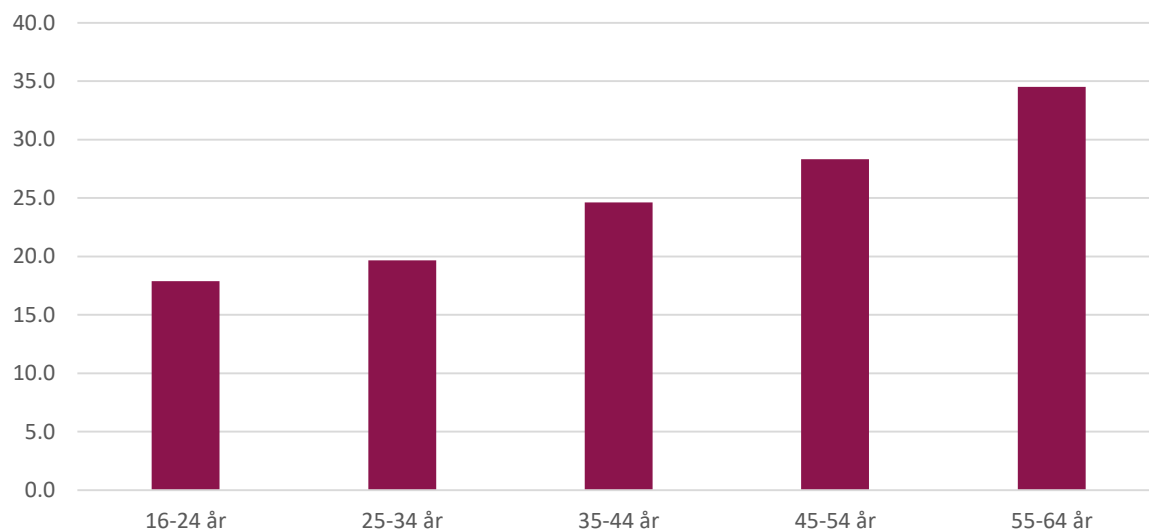

Kilde: Eurostat (SILC)

⁶ Stikprøveusikkerheden er +/- 1,1 procent (95 procent signifikansniveau).

Kvinderne er helt klart mere hæmmet i deres daglige gøremål end mændene. Den samlede kønsforskel i perioden 2010-2017 er 5,4 procentpoint (kvinderne 28,1 procent og mændene 22,7 procent).

Figur 9: Procentdel der de seneste 6 måneder været hæmmet i udførelse af sædvanlige aktiviteter fordelt på aldersgrupper, 2010-2017 (gennemsnit)

Kilde: Eurostat (SILC)

Der er også en klar aldersforskel i procentdelen, der er hæmmet i deres daglige gøremål. Fra ca. 18 procent i alderen 16-24 år og til 34,5 procent i alderen 55-64 år⁷. Opgjort som gennemsnit for perioden 2010-2017.

Langvarig sygdom

Den tredje indikator på befolkningens sundhed er langvarig sygdom. Denne indikator skal karakterisere den gruppe af personer, som må leve med en form for sygdom eller helbredsproblem i længere tid, hvilket kan være stærkt belastende for pågældende personers velfærd.

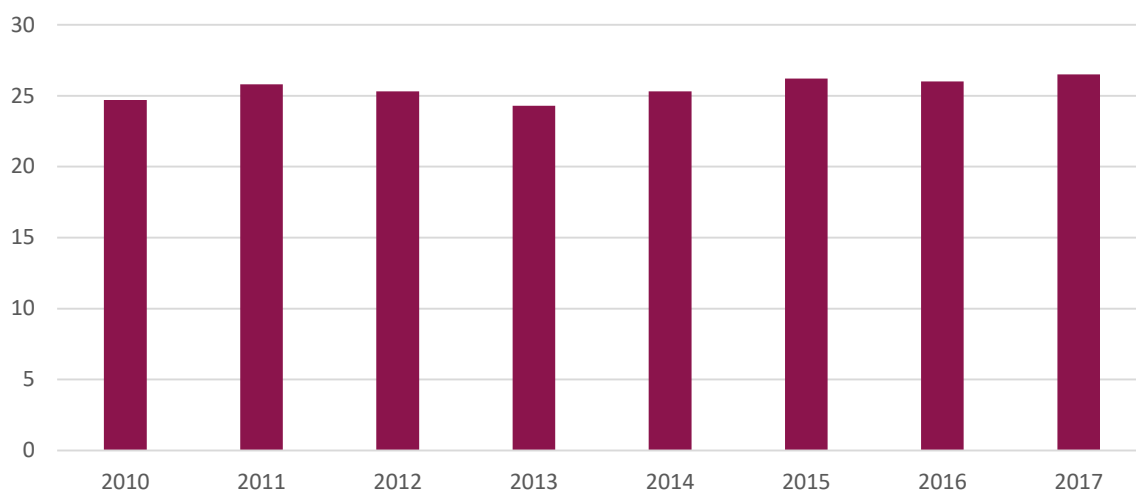
Kilden til indikatoren er Eurostats SILC-data. Her stilles spørgsmålet: *"Har du nogen langvarig sygdom eller et helbredsproblem"*? Herefter følger en hjælpetekst: *"Med langvarig menes sygdomme eller helbredsproblemer, der har varet eller forventes at ville vare 6 måneder eller mere"*

Svarkategorierne er: Ja eller Nej.

Indikatoren for langvarig sygdom lyder: *Procentdelen af 16-64 årige, der har en langvarig sygdom eller et helbredsproblem.*

⁷ Stikprøveusikkerheden er +/- 2,5 procent, når man opdeler på 10 års aldersgrupper.

Figur 10: Procentdel af 16-64 årige der har en langvarig sygdom eller helbredsproblem, 2010-2017

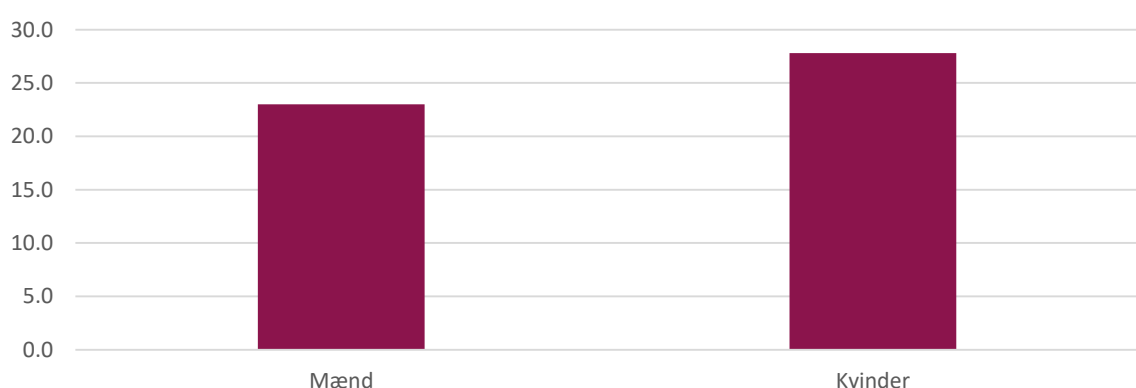

Note: Eurostat har ved en fejl ikke beregnet værdien for 2017 for lige netop aldersgruppen 16-64 årige. Denne værdi er derfor foreløbigt imputeret på baggrund af udviklingen i aldersgrupperne 'over 16 år' og '16-44 årige'.
Kilde: Eurostat (SILC)

Figuren viser, at ca. 25 procent af befolkningen (16-64 år) har en langvarig sygdom. I perioden 2010-2017 svinger det kun lidt (mellem 24,3 og 26,2 procent), hvilket næsten svarer til stikprøveusikkerheden⁸, men der har tilsyneladende været en lille nedgang i indikatoren i 2013.

Figur 11 viser, at kvinder oftere har en langvarig sygdom end mænd. Det gælder i alle årene 2010-2016. I gennemsnit har 23 procent af mændene og 27,8 procent af kvinderne en langvarig sygdom, altså en forskel på ca. 5 procent procentpoint.

Figur 11: Procentdel 16-64 årige mænd og kvinder der har en langvarig sygdom eller helbredsproblem, 2010-2016 (gennemsnit)

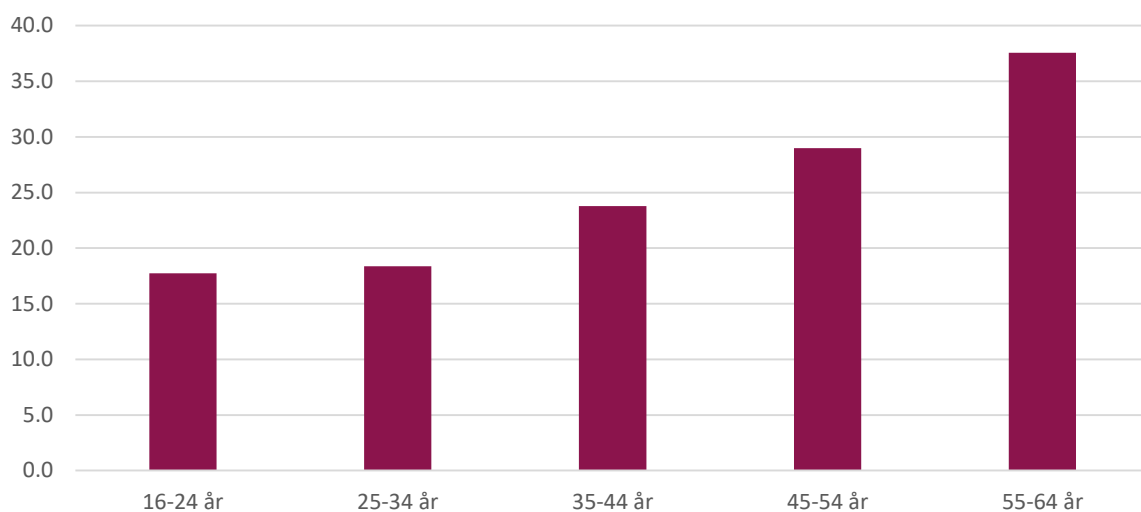
Kilde: Eurostat (SILC)

⁸ Stikprøveusikkerheden er +/- 1,1 procent (95 procent signifikansniveau).

Figur 12 viser procentdelen med en langvarig sygdom fordelt på forskellige aldersgrupper.

Figur 12: Procentdel der lider af langvarig sygdom. Aldersgrupper, 2010-2017 (gennemsnit)

Kilde: Eurostat (SILC)

Der er også en klar sammenhæng mellem alder og procentdel der har en langvarig sygdom. Blandt de 16-24 årige er det 17,7 procent, der har en langvarig sygdom, men blandt de 55-64 årige er det 37,6 procent.

Samlet udvikling i helbredsproblemer

Hvis vi betragter det samlede billede af helbredsforholdene på basis af de 3 indikatorer, ser det ret stabilt ud. Det dækker dog over mindre forbedringer og forringelser.

Tabel 3: Udviklingen i helbredsindikatorer. 2010-2017. Procent.

	Dårligt helbred	Aktivitetsbegrænsninger	Langvarig sygdom
2010	6,8	23,1	24,7
2011	6,4	24,2	25,8
2012	6,4	24,6	25,3
2013	5,9	25,3	24,3
2014	6,8	25,3	25,3
2015	6,9	27,6	26,2
2016	6,7	25,6	26,0
2017	6,8	27,4	26,0*

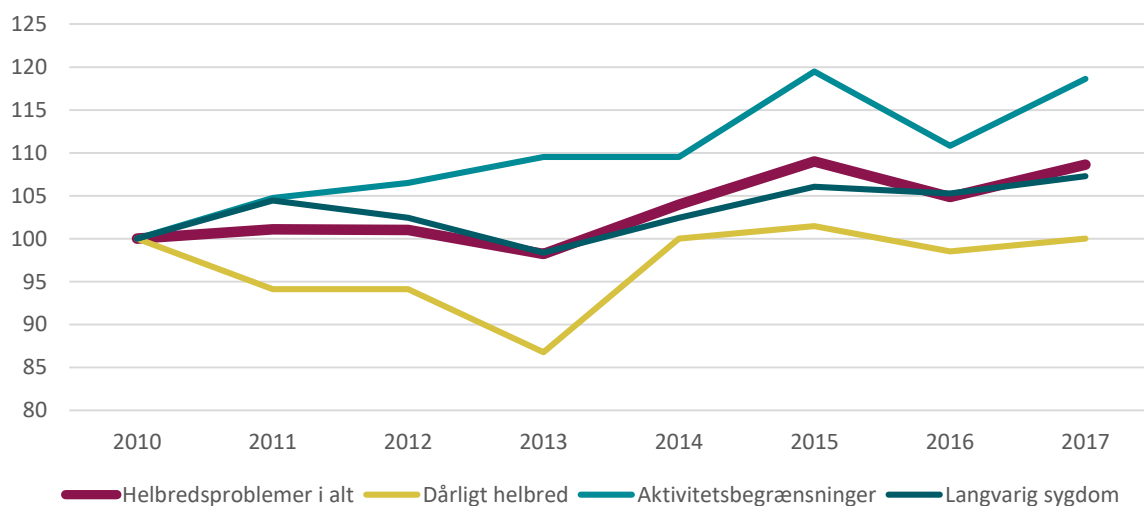
* Der findes ingen opgørelse for den relevante aldersgruppe i 2017 i Eurostat. Denne værdi er derfor imputeret på baggrund af andre aldersgrupper.

'Dårligt helbred' er meget stabil på ca. 7 procent i hele perioden og det varierer inden for den statistiske usikkerhed. Derimod har der været en mindre stigning i aktivitetsbegrænsninger fra ca. 23 procent til ca. 27

procent. Der har været en meget svag stigning i langvarig sygdom fra 25 procent til 26 procent, men det er stort set inden for den statistiske usikkerhed.

Figur 13 viser indekseringen af de tre indikatorer samt helbredsproblemer i alt.

Figur 13: Indeksering af området 'helbredsproblemer', 2010-2017 (2010=100)

Kurven "knækker" enkelte steder. Det kan hænge sammen med den statistiske usikkerhed ved stikprøverne. Samlet set tegner der sig dog et billede af en mindre stigning i helbredsproblemer.

Utryghed

Utryghed omfatter to dimensioner. Den ene omhandler personlig utryghed i hverdagslivet belyst ved to indikatorer. Den anden omhandler tryghed i indkomst – det økonomiske sikkerhedsnet for arbejdsløse.

Personlig utryghed er udtrykt gennem en indikator for det omfang, befolkningen er udsat for kriminalitet, og en indikator der belyser befolkningens oplevede utryghed i forhold til at kunne blive udsat for kriminalitet. Den ene er således en indikator for faktisk begået kriminalitet, mens den anden er for den subjektive opfattelse af risikoen. De er ofte ret forskellige, selvom man kunne forvente, at risikoen for at blive udsat for kriminalitet hænger sammen med frygten for det. Men sådan er det ikke altid. Frygt er ikke rationel, men påvirkes af folkestemninger og pressehistorier.

Personer som bliver arbejdsløse eller bliver ude af stand til at forsørge sig selv, er afhængige af at kunne modtage dagpenge eller kontanthjælp fra det offentlige – ydelser hvis størrelse er politisk bestemte. Indikatorerne belyser i hvilket omfang disse ydelser følger velfærdsudviklingen, og dermed hvor tryk personerne kan være i forhold til at kunne opretholde en velfærd, som ligner resten af befolkningens.

De fire indikatorer er således:

1. **Ofre for kriminalitet:** Procentdel af 16-74 årige, der inden for det seneste år har været udsat for tyveri, vold og hærværk
2. **Frygt for kriminalitet:** Procentdel af 16-74 årige, der hele tiden eller ofte tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri, hærværk eller lignende.
3. **Økonomisk utryghed – dagpenge:** Kompensationsgrad for arbejdsløshedsdagpenge (vendt om)
4. **Økonomisk utryghed – kontanthjælp:** Kompensationsgrad for kontanthjælpsfamilier (vendt om)

Ofre for kriminalitet

Et af de forhold, som påvirker trygheden eller utrygheden i befolkningen, er omfanget af kriminalitet i nærområdet eller i samfundet. Det gælder uafhængigt af, om de selv eller andre er blevet udsat for overgreb eller vold – men folk der har været udsat personligt for overgreb må selvfølgelig antages at være påvirket af hændelsen og derfor føle sig mere utrygge.

Folk der har været udsat for personfarlig kriminalitet kan anmelde det til politiet, som i vidt omfang registrerer anmeldelser, hvor folk føler sig som ofre. Det er dog usikkert, hvorvidt kriminaliteten overhovedet bliver anmeldt. Det kan blandt andet afhænge af kulturelle forhold, tillid til politiet, kendskab til muligheden for anmeldelse og af muligheden for en eventuel erstatning eller forsikringssum. De registrerede anmeldelser er derfor ikke et pålideligt tal for den faktiske kriminalitet.

Flere kriminologer har advaret mod at benytte anmeldt kriminalitet til at vise udviklingen i risikoen for kriminalitet, fordi anmeldelsestilbøjeligheden kan variere en del over tid. Vi har i stedet set nærmere på de såkaldte 'offerundersøgelser', som er spørgeskemaundersøgelser med en stor stikprøve af personer i alderen 16-74 år. Fordelen ved disse undersøgelser er, at man får viden om både anmeldte og ikke-anmeldte forbrydelser fra ofrenes side. Disse undersøgelser gennemføres årligt af det statistiske kontor i Justitsministeriet helt tilbage til 1970'erne.

Som indikator anvender vi følgende definition: *Procentdel af 16-74 årige, der inden for det seneste år har været udsat for tyveri, vold og hærværk*

Tabel 4: Procent af befolkningen (16-74 år), der har oplevet at blive udsat for tyveri, vold og/eller hærværk inden for det seneste år. 2010- 2017⁹

	Samlet for tyveri, hærværk eller vold	Udsat for vold	Udsat for hærværk	Udsat for tyveri
2010	17	1,4	6	12
2011	18	1,6	6	12
2012	16	1,5	5	12
2013	15	1,4	5	11
2014	14	1,3	5	10
2015	14	1,3	4	10
2016	15	1,7	4	11
2017	14	1,5	4	10

Kilde: Offerundersøgelserne (Justitsministeriet)

Tabellen viser, at der i 2017 var 14 procent af de 16-74 årige, der havde oplevet at være udsat for vold, tyveri eller hærværk. Det er nogenlunde på niveau med de foregående år. Tabellen viser også, at tyveri er den hyppigste kriminalitetsform (10-12 procent), efterfulgt af hærværk (4 procent), mens kun 1,5 procent har oplevet vold.

Tabel 5 viser, at mænd oftere end kvinder oplever at være udsat for kriminalitet. Tabel 5 viser også, at de ældre sjældnere oplever at være udsat for kriminalitet end de yngre.

Tabel 5: Procent af befolkningen (16-74 år), der har oplevet at blive udsat for tyveri, vold og/eller hærværk inden for det seneste år, opdelt på køn og alder. 2017

	Mænd	Kvinder	Alle
16 – 24 år	18	18	18
25 – 39 år	19	13	17
40 – 74 år	12	11	12
Alle	15	13	14

Kilde: Offerundersøgelserne 2005-2017 (Justitsministeriet 2018)

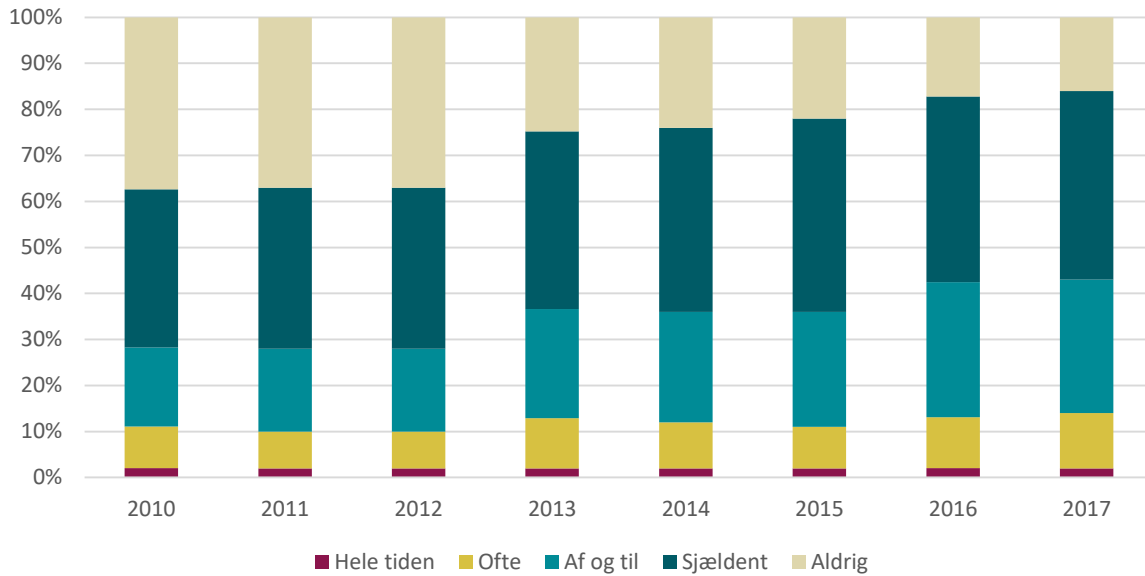
Frygt for kriminalitet

I Justitsministeriets offerundersøgelser spørges også til, om folk tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Dette er et andet aspekt af kriminaliteten end det at være offer – nemlig utrygheden. Spørgsmålet lyder således:

Hvor ofte er dette med risikoen for at blive offer for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri, hærværk eller lignende, noget du tænker på? Man kan svare: 'hele tiden', 'ofte', 'af og til', 'sjældent' eller 'aldrig'.

⁹ Der er ca. 12.000 svarpersoner og svarprocenten er omkring 60 procent (i 2017 dog kun 55 procent). Stikprøvesikkerheden i de anvendte mål er på omkring +/- 0,7 procent.

Figur 14: Hvor ofte er dette med risikoen for at blive offer for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri hærværk eller lignende, noget du tænker på? 2010-2017

Kilde: Offerundersøgelserne 2005-2017 (Justitsministeriet 2018)

2 procent af befolkningen svarer, at de hele tiden tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet, mens 12 procent har svaret 'ofte'. I den anden ende af skalaen svarer 16 procent 'aldrig' og 41 procent svarer 'sjældent'.

Som indikator for frygt for kriminalitet anvendes: *Procentdel af 16-74 årige, der hele tiden eller ofte tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri, hærværk eller lignende.*

Tabel 6: Hvor ofte er dette med risikoen for at blive offer for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri hærværk eller lignende, noget du tænker på? Fordelt på køn og alder (2017)

	Hele tiden	Ofte	Af og til	Sjældent	Aldrig	
Køn:						
Mænd	2	9	24	43	22	100
Kvinder	3	15	34	38	10	100
Alder:						
16-24 år	3	13	24	40	20	100
25-39 år	2	12	27	40	19	100
40-74 år	2	12	31	40	15	100
Alle	2	12	29	41	16	100

Kilde: Offerundersøgelserne 2005-2017 (Justitsministeriet 2018)

Tabel 6 viser, at kvinder langt oftere oplever frygt for kriminalitet end mænd. Desuden er der en tendens til, at de yngre oplever en smule mindre frygt for kriminalitet end de øvrige aldersgrupper, men forskellene er dog ret små.

Økonomisk utryghed – dagpenge og kontanthjælp

Det er helt afgørende for ens velfærd og levekår, at man kan opretholde et normalt hverdagsliv, selv om man bliver udsat for en social begivenhed – det være sig arbejdsløshed, ulykke, dårligt (svigtende) helbred eller et socialt problem. Det er baggrunden for, at folk, som rammes af en social begivenhed og ikke kan forsørge sig selv, kan modtage dagpenge, kontanthjælp eller pension. Størrelsen på disse ydelser fastsættes politisk af folketinget. Der er og har de seneste år været fokus på overførselsindkomsterne, og politisk uenighed om såvel størrelsen som reguleringen af disse ydelser. Det er derfor vigtigt i beskrivelsen af velfærdsudviklingen at følge udviklingen af disse ydelser, og det omfang de følger den almindelige velfærdsudvikling.

Vi har valgt både at se på udviklingen i arbejdsløshedsdagpengene, og hvordan det går for familier på kontanthjælp. Det gør vi ved at se på, hvordan de kompenseres for ikke at kunne modtage en almindelig LO-arbejders lønindkomst.

Kompensationsgrad for dagpenge

Bruttokompensationsgraden er beregnet ud fra udviklingen i den maksimale dagpengesats og årslønnen for en arbejder. Udviklingen i årslønnen tager udgangspunkt i stigningstaksterne for en arbejderløn inkl. genetillæg og pension. I det aktuelle år anvendes et skøn for lønstigningstaksten. Kilden er Dansk Arbejdsgiverforenings strukturstatistik og LO's beregninger.

Kompensationsgrad for kontanthjælp

Der ses på udviklingen i kontanthjælp for en familie i forhold til en lønmodtagerfamilie. Der er taget udgangspunkt i en familie med to børn, der bor til leje. Rådighedsbeløbet er beregnet efter udgifter til bolig og daginstitution. Indkomsten i lønmodtagerfamilien består af to gennemsnitlige LO-lønmodtagere. Beløbene er baseret på LO's beregninger på baggrund af Økonomi- og indenrigsministeriets familietypermodel.

Udvikling i kompensationsgrader 2010-2017

Som det fremgår af tabel 7, har kompensationsgraden for dagpenge været stigende fra 2010 og frem til 2014, hvorefter den er faldet i 2017 og er tilbage på 2010-niveauet.

Kompensationsgraden for familier på kontanthjælp har været afhængig af lovgivningen på området. Kompensationen lå lavt i 2010 og 2011, men med ophævelsen af kontanthjælpsloft og integrationsydelsen (starthjælp) af SRSF-regeringen fra og med 2012 fik kompensationen et løft og fastholdt stort set dette niveau indtil genindførelsen af kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen i 2016. Kompensationsniveauet er faldet fra 2016 til 2017.

Tabel 7: Kompensationsgrader for arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp. 2010-2017

	Kompensationsgrad for arbejdsløshedsdagpenge	Kompensationsgrad for kontanthjælpsfamilier*
2010	54,2	50,9
2011	54,6	52,0
2012	55,4	60,3
2013	55,7	61,6
2014	56,1	62,1
2015	55,9	60,7
2016	55,6	60,5
2017	54,4	56,1

*Ved kontanthjælpsfamilien er der taget udgangspunkt i en familie med to børn, der bor til leje. Rådighedsbeløbet er beregnet efter udgifter til bolig og daginstitution. Indkomsten i lønmodtagerfamilien består af to gennemsnitlige LO-lønmodtagere

Kilde: Dansk Arbejdsgiverforenings strukturstatistik og LO's beregninger.

Mens der har været en stigende økonomisk tryghed fra 2010 og frem til 2014 – stigende kompensationsgrader – har den økonomiske tryghed været faldende siden, idet niveauet for begge kompensationsgrader er faldet siden 2014.

Omsat til et indeks, der måler størrelsen af utryghed, skal kompensationsgraderne imidlertid "vendes": Jo bedre kompensationsgrad, des lavere er indeksværdien. Det gælder for såvel kompensationsgrad for dagpenge og kompensationsgrad for kontanthjælp. For begge kompensationsgrader er indekset faldende fra 2010 til 2014 og stigende fra 2014 og frem.

Samlet udvikling i utryghed

De to indikatorer for oplevet utryghed – offer for kriminalitet og frygt for kriminalitet – har udviklet sig forskelligt over de seneste år. Fra 2011 til 2013 har der været en nedgang i risikoen for at blive ofre for kriminalitet – herefter har niveauet været nogenlunde stabilt. Samtidigt er frygten for at blive udsat for kriminalitet steget fra 2015 til 2017.

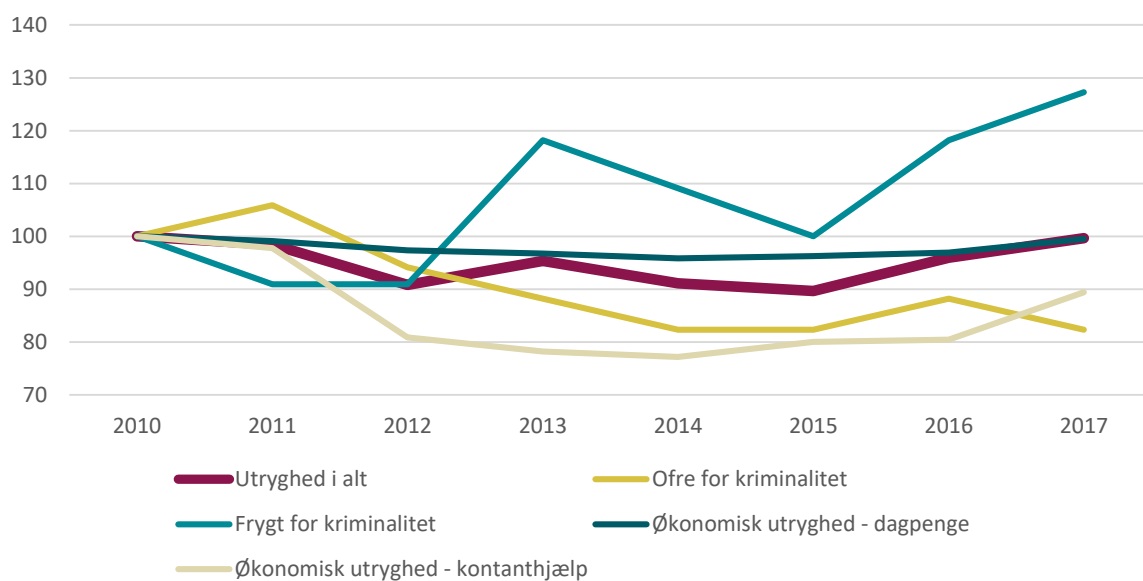
De to indikatorer, der omhandler økonomisk utryghed for henholdsvis dagpengemodtagere og kontanthjælpsmodtagere falder begge fra 2010 til 2012, og er derefter stabile frem til 2016. Herefter stiger den økonomiske utryghed igen, særligt for kontanthjælpsmodtagerne, fordi kompensationen bliver mindre.

Tabel 8: Udvikling i indikatorer for området 'ulyghed'

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Offer for kriminalitet	17	18	16	15	14	14	15	14
Frygt for kriminalitet	11	10	10	13	12	11	13	14
Økonomisk utryghed - dagpenge	45,8	45,4	44,6	44,3	43,9	44,1	44,4	45,6
Økonomisk utryghed - kontanthjælp	49,1	48	39,7	38,4	37,9	39,3	39,5	43,9

Det samlede indeks for utryghed viser faldende tendens frem til 2015. Herefter vender udviklingen så niveauet i 2017 er præcist som i 2010. Der har altså sket en forbedring, efterfulgt af en forværring.

Figur 15: Indeksering af området 'ulyghed', 2010-2017 (2010=100)

Arbejdsløshed

Beskæftigelse og arbejdsløshed er meget vigtige elementer i de sociale forhold i et moderne samfund. Beskæftigelse betragtes som en vigtig kilde til at tjene penge og dermed det materielle liv. Samtidig er beskæftigelse en identitetsskabende faktor i de fleste menneskers liv. Det skyldes bl.a. at mange mennesker investerer meget tid og energi i deres arbejdsliv, og at mange mennesker vurderer deres medmennesker på deres arbejde. Det er derfor et stort socialt problem at være arbejdsløs i dagens samfund.

Vi har valgt at belyse beskæftigelse og arbejdsløshed gennem tre forskellige indikatorer:

1. **Bruttoledighed:** Antal fuldtidsledige i procent af arbejdsstyrken på årsbasis.
2. **Langtidsledighed:** Antal langtidsledige i procent af bruttoledige
3. **Ufrivillig deltidsbeskæftigelse:** Procentdel af deltidsarbejdere, der arbejder deltid fordi de ikke kan finde fuldtidsbeskæftigelse

Bruttoledighed

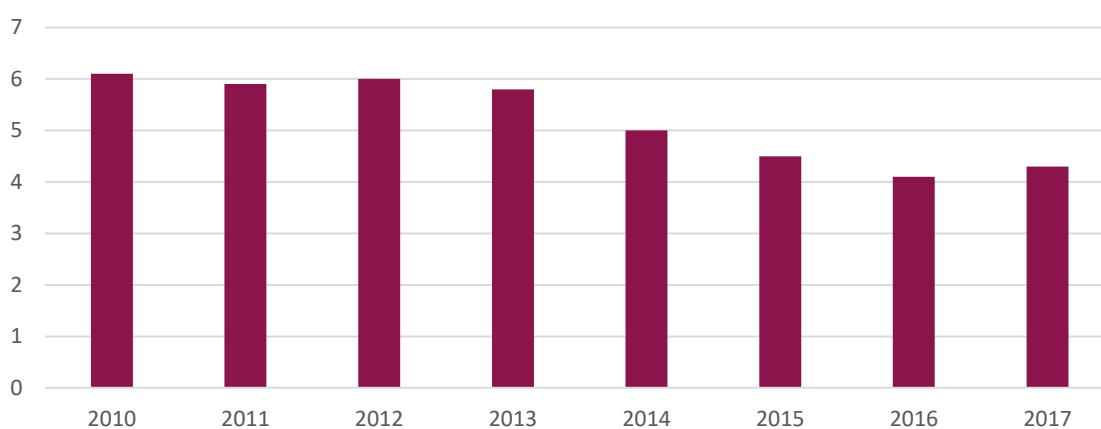
Den registerbaserede ledighedsstatistik (brutto- og nettoledige) i Danmarks Statistik belyser månedligt den ledighed, der er registreret i a-kasserne og de offentlige jobcentre og medtager personer, der modtager dagpenge, arbejdsmarkedsydelse, særlig uddannelsesydelse samt jobparate personer, der modtager kontanthjælp, uddannelseshjælp, integrationsydelse eller løntilskud. Mange af de samme data er tilgængelige i Beskæftigelsesministeriets portal, 'Jobindsats.dk'. Vi har imidlertid valgt at bruge data fra Danmarks Statistik, fordi det generelt er vores hovedkilde til statistik.

Forskellen mellem bruttoledighed og nettoledighed er, at nettoledigheden ikke medregner aktiverede personer.

Ledighedstallet er et beregnet tal – til fuldtidsledige personer. Dvs. at personer, der kun er ledig i en del af året, kun tæller med deres faktiske ledighed, fx 50 procent. I 2017 var der 347.000 ledighedsberørte personer, men kun 116.200 fuldtidsledige personer – altså ca. tre gange så mange ledighedsberørte.

Indikator: *Antal fuldtidsledige i procent af arbejdsstyrken på årsbasis.* Opgjort af Danmarks Statistik.

Figur 16: Bruttoledigheden på årsbasis, 2010-2017

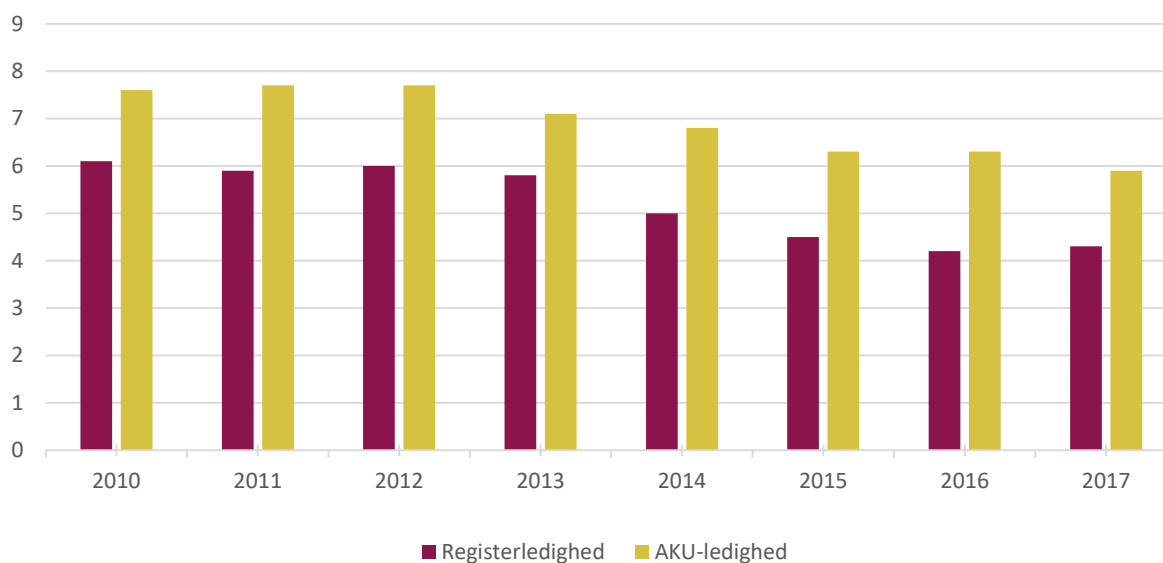
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken. Registreret ledighed

Der findes også en alternativ ledighedsprocent – AKU-ledigheden, som er baseret på Arbejdskraftundersøgelsen (AKU), som er en stor interviewundersøgelse. De to ledighedsdefinitioner er lidt forskellige.

AKU-ledige er ubeskæftigede personer, som aktivt har søgt arbejde inden for fire uger forud for referenceugen, og som kan tiltræde et job inden for to uger efter referenceugen. Aktiv jobsøgning omfatter bl.a. kontakt med et jobcenter, henvendelser til arbejdsgivere, kontakt til venner, slægtninge, fagforeninger eller læsning og evt. besvarelse af annoncer. Ansøgninger om tilladelse, støtte eller konkrete aktiviteter som søgning efter lokaler mv. for at etablere sig som selvstændig, regnes også som aktiv søgning.

Figur 17: Registreret ledighed og AKU-ledighed på årsbasis, 2010-2017

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken. Registeret ledighed og AKU-ledighed

Forskellene i ledighedsdefinitioner giver sig udslag i forskellige ledighedsprocenter. AKU-ledigheden ligger typisk 1-2 procentpoint højere end den registrerede ledighedsprocent. I det store og hele følger de to ledighedsopgørelser samme udviklingsmønster, men der er visse forskelle – især de seneste år.

Langtidsledighed

Langtidsledigheden er baseret på den registerbaserede ledighedsstatistik. Den er opgjort med udgangspunkt i bruttoledigheden.

Definitionen af en langtidsledig person: *En person, der har været bruttoledig i mindst 12 sammenhængende måneder.*

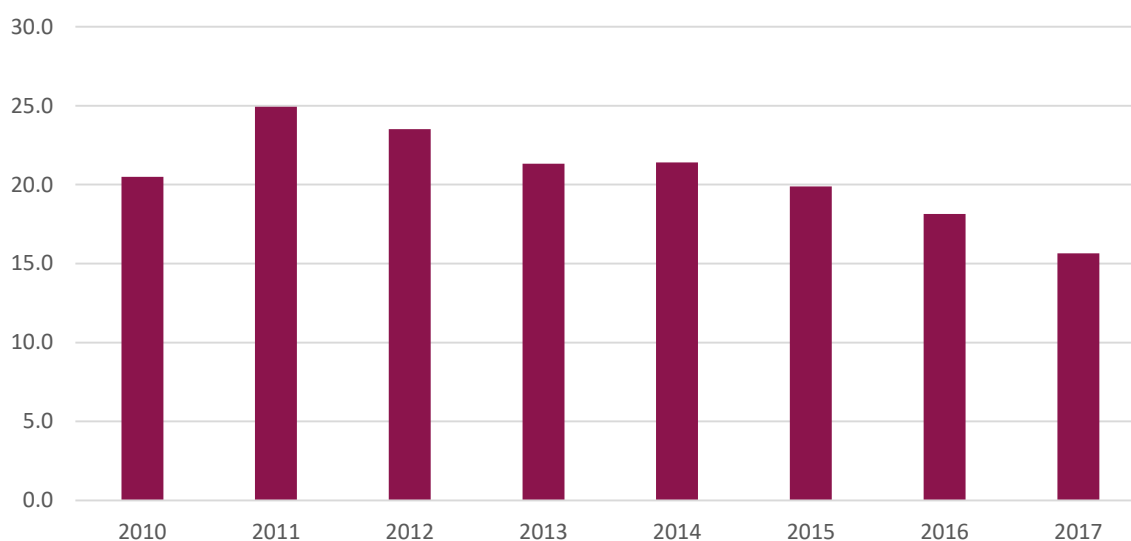
Man skal dog bemærke at personer, som i en periode på op til 28 dage har været ude af bruttoledighedsstatistikken, og ikke samtidig har haft mere end 10 timers ordinær lønmodtagerbeskæftigelse i løbet af de 28 dage, er inkluderet i opgørelsen af langtidsledige.

Vi har valgt indikatoren: *Antal langtidsledige i procent af antal bruttoledige*, som et mål for hvor stor en del af ledigheden, der er langtidsledighed. Denne indikator udtrykker først og fremmest ledighedens struktur i modsætning til bruttoledighed eller bare langtidsledig, der er et udtryk for ledighedens omfang.

I Danmarks Statistiks Statistikbank offentliggøres kun månedstal for langtidsledighed, men vi har valgt at opgøre langtidsledigheden, som et gennemsnit af månedstallene i et år.

I den følgende figur kan vi se langtidsledigheden som procent af den samlede ledighed – bruttoledigheden. I 2017 udgjorde langtidsledigheden 15,8 procent af bruttoledigheden, men det er et klart fald i forhold til 2013, hvor 25,8 procent af bruttoledigheden var langtidsledighed.

Figur 18: Langtidsledige i procent af bruttoledige, 2010-2017

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistik, Statistikbanken

Ufrivillig deltidsbeskæftigelse

Ufrivilligt deltidsarbejde kan betragtes som en slags skjult ledighed, fordi det er personer på deltid, som ønsker længere arbejdstid, men ikke kan få det.

Der er et spørgsmål i AKU – Arbejdskraftundersøgelsen, men spørgsmålet bruges også i Eurostats opgørelser.

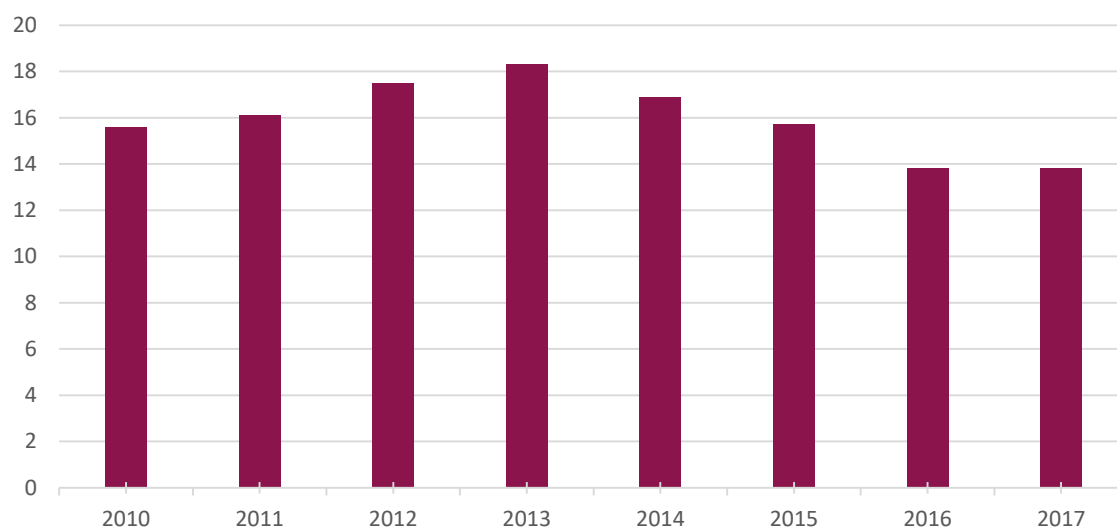
Spørgsmålet lyder: Hvad er den vigtigste årsag til, at du arbejder på deltid?

Følgende årsager kan vælges:

1. Foretrækker deltidsarbejde
2. Under uddannelse
3. Egen sygdom eller invaliditet
- 4. Kan ikke finde fuldtidsbeskæftigelse**
5. Børnepasning, husarbejde eller lignende.
6. Andre grunde

Indikatoren er: *Procentdel af dem der arbejder deltid, som svarer: "Kan ikke finde fuldtidsbeskæftigelse"*.

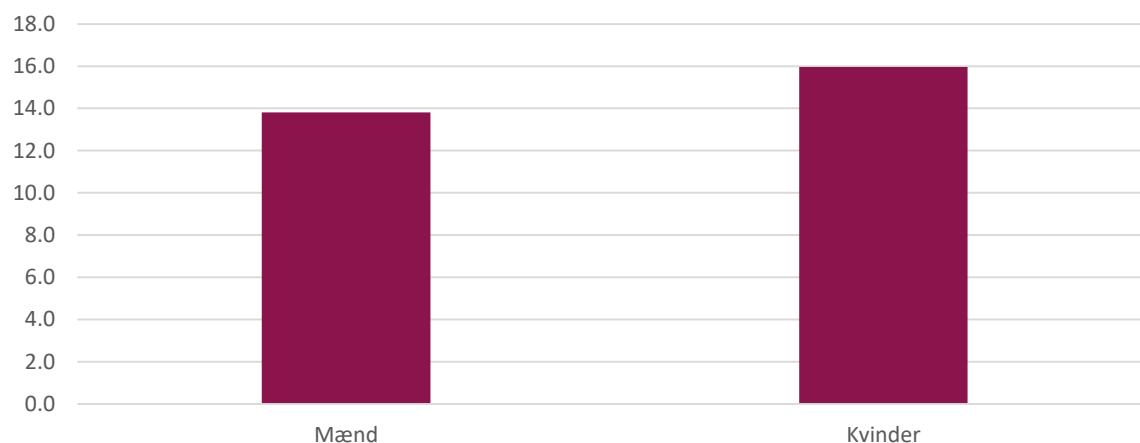
Figur 19: Procentdel i ufrivillig deltidbeskæftigelse, 2010-2017

Kilde: Eurostat (LFS)

Figuren viser, at der er en jævn stigning i perioden 2010-2013, hvorefter der er en jævn reduktion i perioden 2013-2016¹⁰. Fra 2016 til 2017 har der ikke været nogen ændring.

Figur 20: Procentdel i ufrivillig deltidbeskæftigelse fordelt på køn, 2010-2017 (gennemsnit)

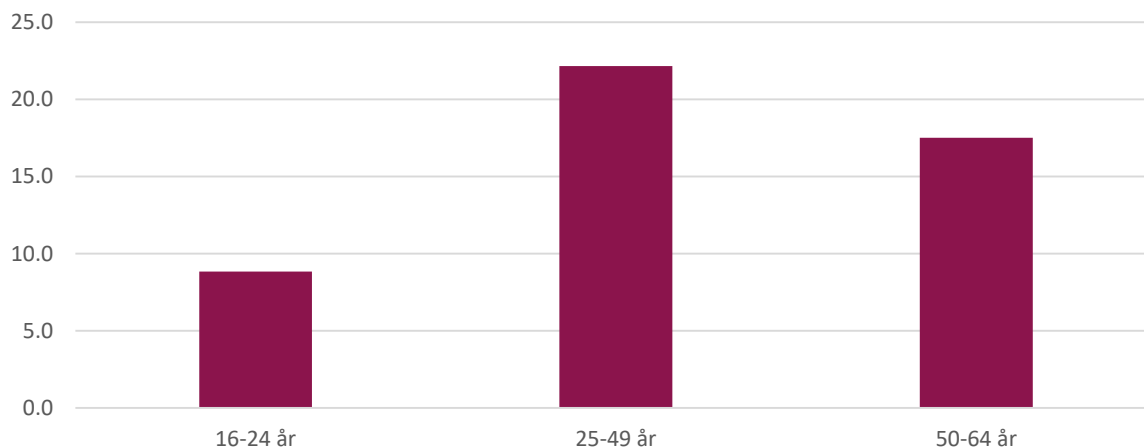

Kilde: Eurostat (LFS)

¹⁰ Stikprøveusikkerheden er +/- 0,7 procentpoint

Der er en større andel kvinder, der har uønsket deltid. Forskellen på mænd og kvinder er dog relativt lille. I gennemsnit 16 procent af kvinder på deltid har uønsket deltid, mens det er tilfældet for 13,8 procent af mændene:¹¹.

Figur 21: Procentdel i ufrivillig deltidsbeskæftigelse fordelt på aldersgrupper, 2010-2017 (gennemsnit)

Kilde: Eurostat (LFS)

Der er klare aldersforskelle. De unge (15-24 år) har den laveste procentdel på ufrivillig deltid, mens de 25-49 årige har den største del på ufrivillig deltid – 20 procent af de deltidsbeskæftigede.

Samlet udvikling i arbejdsløshed

Hvis man ser på det samlede billede af beskæftigelse og arbejdsløshed i perioden 2010-2017 ved hjælp af de tre indikatorer, så viser der sig et billede af den generelle konjunkturudvikling efter finanskrisen (start i 2008).

Tabel 9: Indikatorerne for arbejdsløshed: Bruttoledighed, langtidsledighed og ufrivillig deltidsbeskæftigelse

	Bruttoledighed	Langtidsledighed (procent af alle ledige)	Ufrivillig deltidsbeskæftigelse
2010	6,07	20,50	15,6
2011	5,95	24,93	16,1
2012	6,05	23,51	17,5
2013	5,75	21,32	18,3
2014	4,99	21,40	16,9
2015	4,55	19,88	15,7
2016	4,12	18,15	13,8
2017	4,25*	15,65	13,8

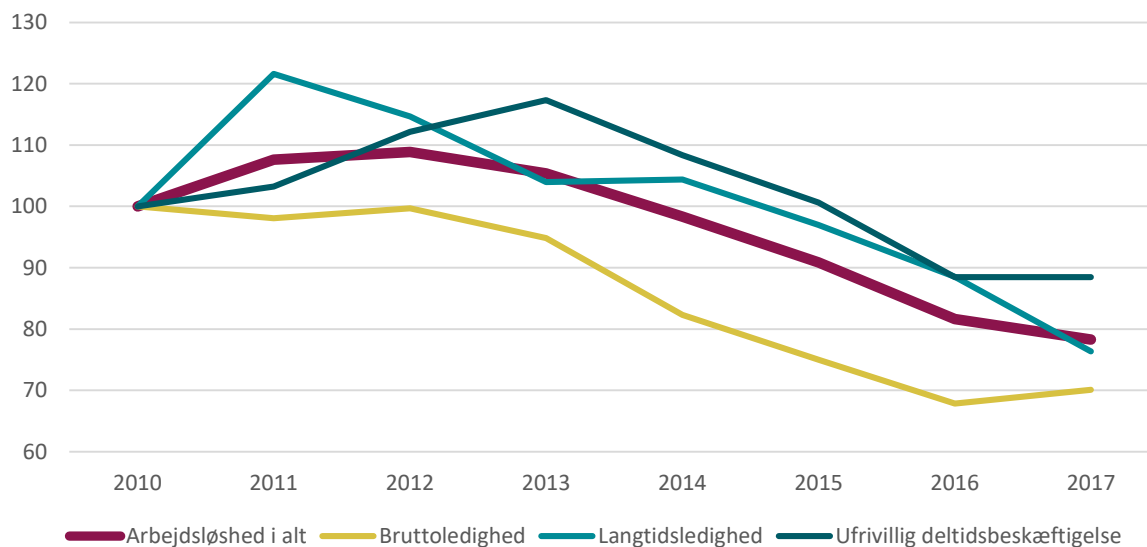
* Da arbejdsstyrken ikke er opgjort for 2017, anvender Danmarks Statistik arbejdsstyrken i 2016 til beregning af bruttoledighed i procent.

¹¹ Stikprøveusikkerheden er +/- 1,0 procentpoint

Bruttoledigheden var stabil i starten, men blev gradvist lavere efter 2013. Langtidsledigheden har haft et lidt andet forløb, idet den i starten af perioden var stigende, men efter 2013 har den været pænt faldende ligesom bruttoledigheden. Lidt af det samme billede tegner der sig af ufrivillig deltidsbeskæftigelse, som i 2017 synes at være stabiliseret på ca. 14 procent (af de deltidsbeskæftigede).

Samlet set har arbejdsløshed vist en positiv udvikling de senere år, efter en relativ kraftig stigning i 2010-2013. I 2016 til 2017 er arbejdsløshed samlet set faldet mindre end de foregående år, hvilket skyldes at udviklingen i både bruttoledighed og ufrivillige deltid er vendt.

Figur 22: Indeksering af området 'arbejdsløshed', 2010-2017 (2010=100)

Økonomiske problemer

Økonomiske problemer omfatter fire indikatorer. En indikator – Gini-koefficienten – som belyser fordelingen af økonomiske ressourcer. En anden indikator – økonomisk fattige – som belyser omfanget af de økonomisk dårligt stillede. En tredje indikator – velfærdsindikator – som belyser befolkningens velfærdsudvikling udtrykt gennem deres holdning til, hvor let eller svært det er at få pengene til at slå til, og en fjerde indikator som belyser konsekvenserne af dårlige økonomiske ressourcer, nemlig det forhold ikke at kunne betale sine regninger.

- **Indkomstulighed:** Gini-koefficienten
- **Økonomisk fattige:** Andel af befolkningen, som har en disponibel indkomst under 50 %-grænsen, en lav formue og ikke er studerende
- **Svært at få pengene til at slå til:** Andel af husstande, der oplever det svært eller meget svært at få pengene til at slå til
- **Bagud med regninger:** Andel af husstande, der er bagud eller mangler at betale regninger

Der er tale om to objektive indikatorer (de to første) og to subjektive indikatorer (de to sidste).

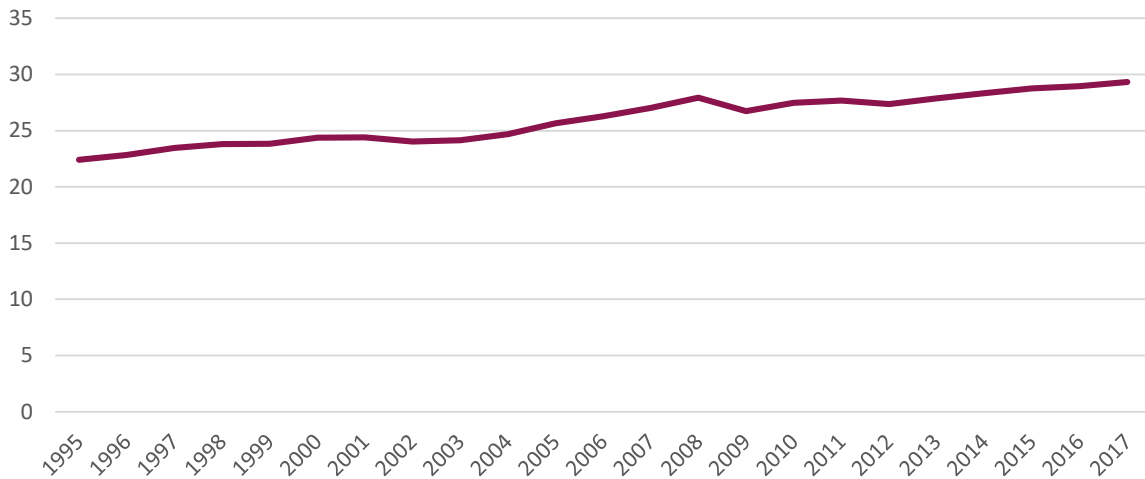
Indkomstulighed

Der er forskellige mål for fordelingen af de økonomiske ressourcer. Danmarks statistik opgør – ud over Gini-koefficienten - også andre ulighedsmål så som den maximale udjævningsprocent og 80/20 mål, samt 90/10 mål.

I dette tilfælde er der valgt at belyse indkomstuligheden ved Gini-koefficienten, som er det mest anvendte mål for uligheden. Det anvendes af såvel OECD som Eurostat, og herhjemme er det også det mest anvendte mål og anvendes både af Finansministeriet, Det økonomiske råd, AE-rådet og Danmarks statistik. Gini-koefficienten angiver omfanget af ulighed i forhold til maksimal ulighed. I en helt lige fordeling, hvor alle indkomstmottagere har samme indkomst, er Gini-koefficienten nul. Jo mere ulige fordelingen er, des større er Gini-koefficienten.

Indikatoren for indkomstulighed er defineret som *Gini-koefficienten, opgjort på baggrund af den ækvivalerede disponible indkomst* (den disponible indkomst er korrigeret for husstandsstørrelse og -sammensætning). Det er Danmark Statistiks mål for Gini-koefficienten, der anvendes.

Figur 23: Gini-koefficient målt på ækvivaleret disponibel indkomst, 1995-2017

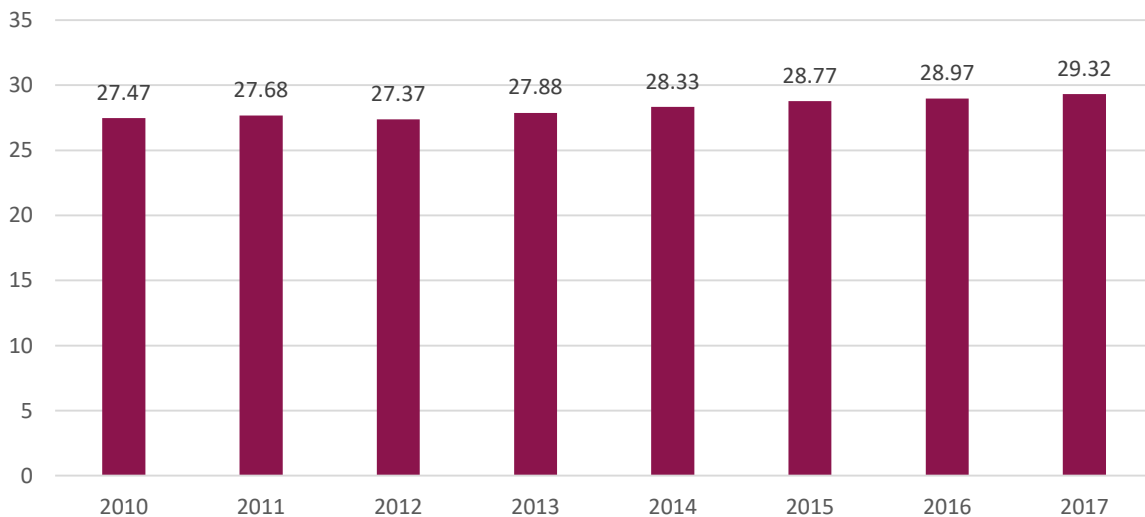

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Målt med Gini-koefficienten er den danske ulighed i indkomstfordelingen steget siden midten af 1990'erne og frem til i dag. Ifølge Danmarks Statistiks opgørelse over uligheden i de ækvivalerede disponible indkomster er Gini-koefficienten steget fra et niveau på omkring 22 i midt 1990'erne til 29,32 i 2017. Der er således tale om en stigning i ulighed på 7 procentpoint, svarende til godt 30 procent, fra midt 90'erne til i dag.

I figur 23 zoomer vi ind på de seneste år, der indgår i SV25 – perioden 2010-2017.

Figur 24: Gini-koefficient målt på ækvivaleret disponibel indkomst, 2010-2017

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Et tidligere ofte anvendt mål for indkomstulighed er den maximale udjævningsprocent. Den angiver hvor stor en andel af den samlede indkomstmasse, der skal flyttes fra dem, der har en indkomst over medianindkomsten (den midterste indkomst), til dem, der har en indkomst under medianindkomsten, for at opnå en fuldstændig

ligelig fordeling. Hvad angår den maximale udjævningsprocent er der tale om en stigning fra 18,66 procent i 2010 til 20,10 procent i 2017.

Et mere forenklet ulighedsmål er forholdet mellem, hvor stor en del af de samlede disponible indkomster de 20 de rigeste har i forhold til de 20 procent fattigste – benævnt 80/20 forholdet. Tilsvarende findes 90/10 forholdet, der viser forholdet mellem de 10 procent rigeste og fattigste.

Fælles for de fire ulighedsmål er, at uligheden har været stigende i perioden 2010-2017. Det fremgår af tabel 10.

Tabel 10: Ulighedsmål for indkomstfordelingen: 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ginikoefficient	27,47	27,68	27,37	27,88	28,33	28,77	28,97	29,32
Max. udjævningsprocent	18,66	18,82	18,72	19,12	19,37	19,71	19,85	20,10
80/20-forhold	4,26	4,28	4,11	4,19	4,36	4,37	4,46	4,54
90/10-forhold	2,96	3,00	2,99	3,07	3,12	3,17	3,24	3,33

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

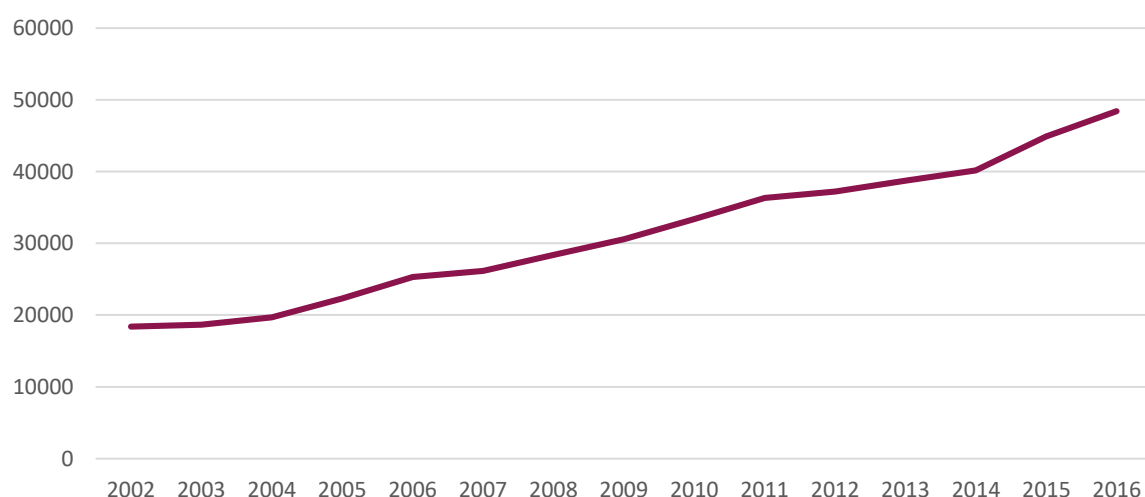
Økonomisk fattige

Der findes ikke et anerkendt mål for fattigdom eller fattige i Danmark. For nogle år siden nedsatte den daværende SRSF-regering et ekspertudvalg, som skulle fremkomme med et forslag til et officielt fattigdomsmål. Ekspertudvalget anbefalede et mål, hvor fattige blev defineret som dem, der tre år i træk har

- en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 procent af medianindkomsten
- en formue under 100.000 kr.
- Ikke er familier med studerende.

Figur 25 viser udviklingen i antallet af økonomisk fattige fra 2002 til 2016. Der har været en jævn stigning over alle årene – stærkest fra 2014 til 2016.

Figur 25: Antal økonomisk fattige (tre år i træk), 2002-2016.

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Tallene siden 2010 ser således ud:

Tabel 11: Antal og andel økonomisk fattige, 2010-2016

Årstal	Økonomisk Fattige (tre år i træk)	Befolkningstallet	Procentdel økonomisk fattige (tre år i træk)
2010	33.370	5.534.738	0,60
2011	36.340	5.560.628	0,65
2012	37.200	5.580.516	0,67
2013	38.730	5.602.628	0,69
2014	40.150	5.627.235	0,71
2015	44.880	5.659.715	0,79
2016	48.400	5.707.251	0,85

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Danmarks Statistik (Statistikbanken)

Der er en stigning i økonomisk fattige fra 0,60 til 0,85 procent af befolkningen. Meget kunne tale for at anvende denne indikator i et socialt velfærdsindeks, idet dette fattigdomsmål indeholder en vigtig dimension - nemlig varighed af lav indkomst. Problemet er imidlertid at dette fattigdomsmål ikke er og sandsynligvis ikke bliver beregnet mere efter 2016.

Et mindre 'restriktivt' fattigdomsmål ville være at anvende OECD's fattigdomsgrænse, der er 50 procent af medianindkomsten.

Danmarks Statistik opererer også med varighed af lav indkomst i variabelen 'lav indkomst i tre år i træk', som indgår i deres indikatorer for livskvalitet. Neden for ses udviklingen i denne indikator, som alene belyser andel personer under 50%-grænsen tre år i træk opgjort uden studerende pr.1000 indbyggere. Denne indikator går også kun frem til 2016.

Der er flere grunde til, at det kunne være godt at anvende et fattigdomsmål, som har indbygget en varighed. Hvis det fremover bliver muligt med et mere tilgængeligt mål, bør det overvejes at anvende en sådan indikator i det sociale velfærdsindeks. For nuværende er et mere tilgængeligt mål antallet af fattige i et enkelt år.

I forbindelse med FN's verdensmål om at afskaffe fattigdom har Danmarks statistik udviklet en indikator for relativ fattigdom, som adskiller sig fra det fattigdomsmål, som blev anbefalet af Ekspertudvalget – "den gamle fattigdomsgrænse". Det nye fattigdomsmål som kaldes SDG-mål (Sustainable Development Goals) er inspireret af det gamle, men i SDG-målet defineres fattigdom efter om man er fattig i ét år (og ikke gennem tre år, som var kravet i det gamle).

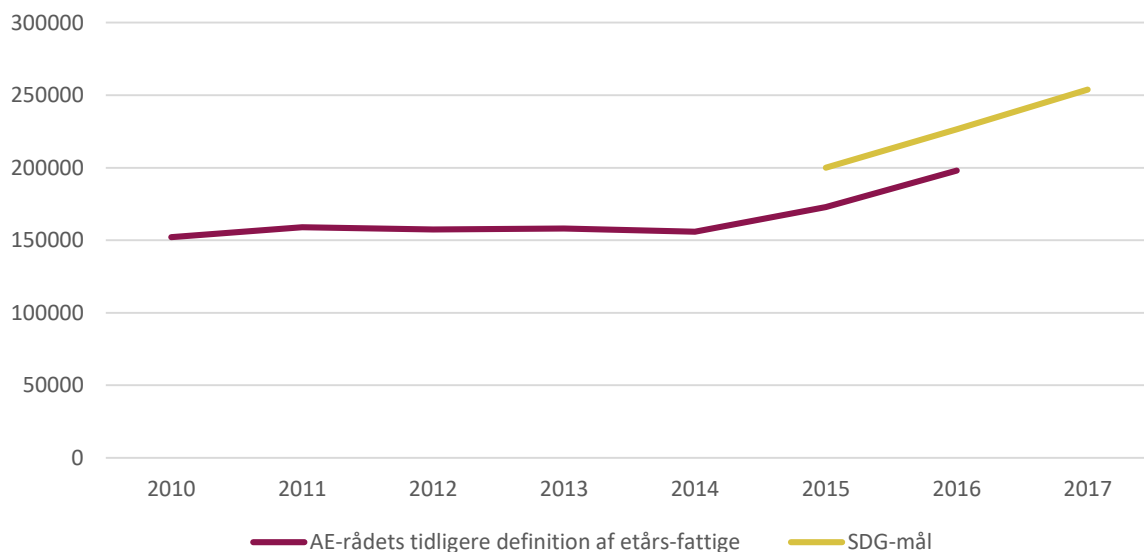
Ifølge SDG-målet er man fattig, hvis man har en indkomst på under halvdelen af medianindkomsten og ikke har en formue på over halvdelen af medianindkomsten, og hovedforsørgeren må ikke være studerende. Det nye mål kan ikke opgøres før 2015 uden databrud, da det er baseret på den nye formuestatistik i Danmarks statistik.

AE-rådet har i forbindelse med offentliggørelse af fattigdomsdata også opereret med begrebet etårs-fattige, som på de fleste områder er tilsvarende SDG-målet.¹²

Se en mere teknisk beskrivelse på forskellen i de to beregninger i AE-rådets notat: "Sørgelig rekord: Der har aldrig været flere fattige børn" (2018).

Nedenfor ses udviklingen i "et-årsfattige" ifølge AE-rådet fra 2010 til 2016 og SDG-målene fra 2015-2017.

Figur 26: Antal etårs-fattige opgjort af AE-rådet, 2010-2016, og Danmarks Statistiks SDG-mål, 2015-2017.

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

På nuværende tidspunkt tegner det til, at Danmarks Statistiks SDG-fattigdomsmål vil være den indikator som fremover vil være tilgængelig. Som indikator for økonomisk fattige vil vi derfor anvende denne indikator. Ulempen er selvfølgelig, at der kun foreligger data tilbage til 2015. Imidlertid kan vi med anvendelse af AE-rådets data for etårs-fattige i perioden 2010 til 2016 foretage en beregning med angivelse af SDG-data i årene 2010 -2014 under den forudsætning, at udviklingen i data udviser samme udvikling som AE-rådets etårs-fattige.

¹² De to mål adskiller sig kort fortalt på følgende punkter:

- Den ækvivalerede disponible husstandsindkomst beregnes efter Danmarks Statistiks metode og er ikke – som i det tidligere mål – tilpasset Økonomi- og indenrigsministeriets metode. Det indebærer først og fremmest, at fattigdomsgrænsen for familier med børn under 15 år er lavere end i familier med børn over 15 år.
- Den ækvivalerede husstandsindkomst er defineret ud af Danmarks Statistiks E-familiebegreb – frem for D-familiebegreb.
- SDG-målet udelukker ikke familier som fattige, når et familiemedlem er studerende, hvis den studerende ikke er hovedforsørgeren. I det tidligere mål blev ingen familier med studerende regnet som fattige.
- Formuen opgøres i starten af året frem for i slutningen af året.

Det vil være disse SDG-mål for data i perioden 2010-2017, som vil ligge til grund for indikatoren økonomisk fattige.

Indikatoren er således defineret som *andelen af befolkningen, der er økonomisk fattig, det vil sige*

- *har en indkomst på under halvdelen af medianindkomsten,*
- *ikke har en formue på over halvdelen af medianindkomsten,*
- *hovedforsørgeren ikke er studerende.*

Tabel 12: Antal fattige (SDG-mål) 2010-2017 samt befolkningstallet, samt andelen af økonomisk fattige

	Befolkning 1. januar	Justeret fattigdomstal SDG	Procentdel fattige
2010	5.534.738	175.024	3,16
2011	5.560.628	182.865	3,29
2012	5.580.516	181.016	3,24
2013	5.602.628	181.751	3,24
2014	5.627.235	179.243	3,19
2015	5.659.715	200.000	3,53
2016	5.707.251	226.410	3,97
2017	5.748.769	253.950	4,42

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Danmarks Statistik (statistikbanken)

Svært at få pengene til at slå til

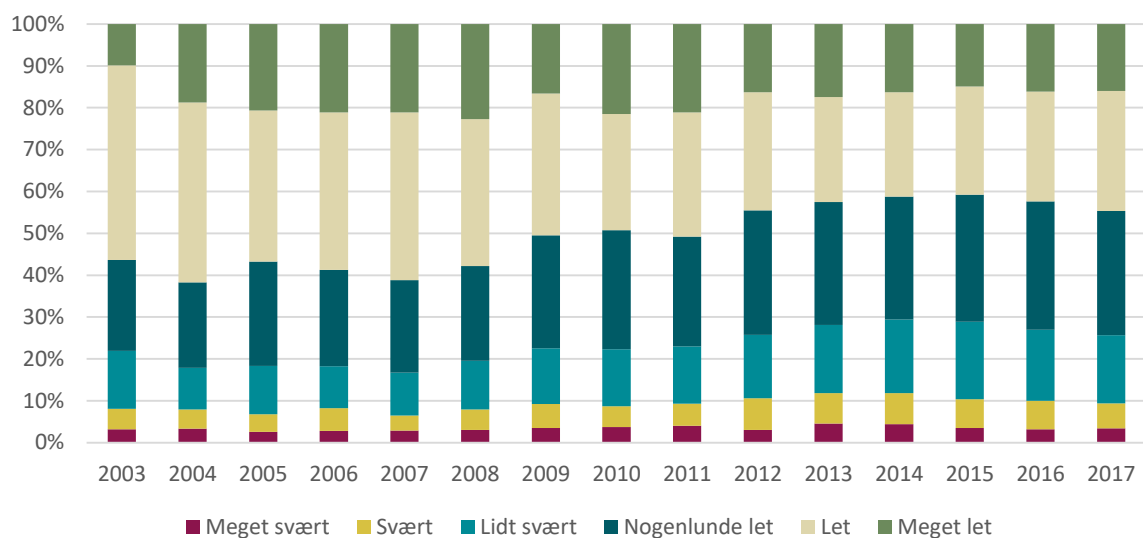
Danmarks Statistik offentliggør årligt en velfærdsindikator, som udtrykker familiers oplevelse af, hvor let eller svært de har det med at få pengene til at slå til.

Der er tale om en subjektiv indikator, som altså afspejler folks holdninger og ikke deres objektive økonomiske situation.

Det spørgsmål, der bliver stillet, lyder: *Hvor let synes du, det er at få pengene til at slå til?* Og svarkategorierne er: *meget svært, svært, lidt svært, nogenlunde let, meget let.*

Fordelingen i besvarelserne over de sidste 15 år ser således ud:

Figur 27: Hvor let synes du, det er at få pengene til at slå til? 2003-2017

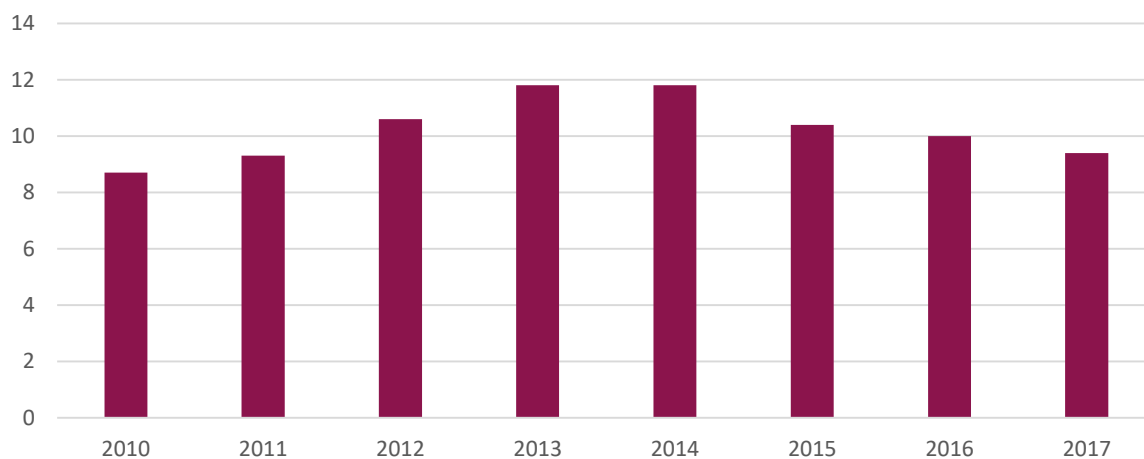

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Vi har valgt følgende indikator: *Procentdelen der svarer, at det er 'meget svært' eller 'svært' at få pengene til at slå til.*

Nedenfor ses udviklingen i den indikator i perioden 2010-2017.

Figur 28: Procentdel der synes, det er svært eller meget svært at få pengene til at slå til, 2010-2017

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

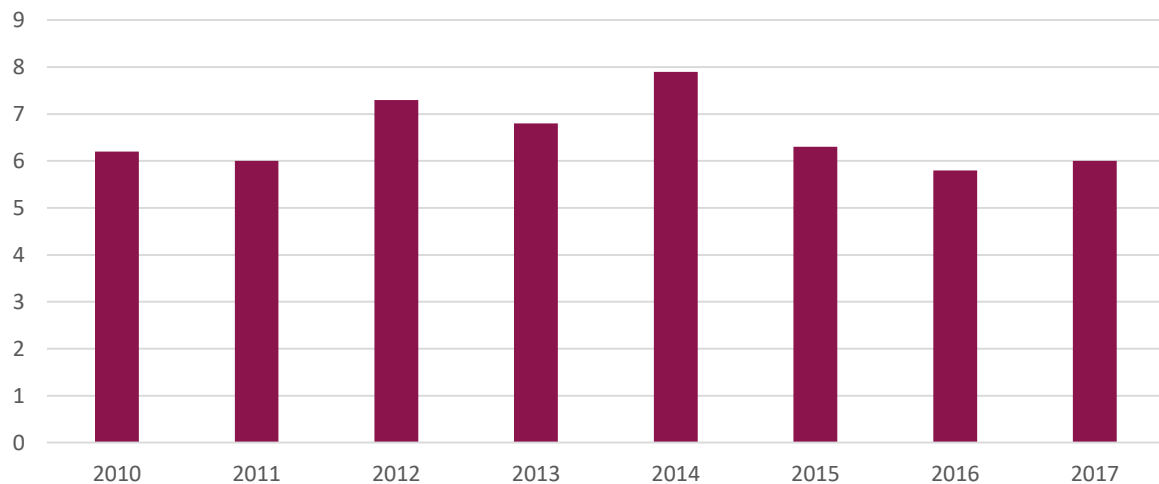
Udviklingen synes at være påvirket af de økonomiske konjunkturer. Andelen er steget siden den økonomiske krise, men vender i 2013/2014, hvor andelen falder frem til 2017.

Bagud med regninger

Konsekvenserne af at have relativt dårlige økonomiske ressourcer kan være mange, fx oplevelsen af afsavn. En af de tilbagevendende indikatorer i litteraturen er, om man af økonomiske grunde ikke har betalt eller er bagud med betaling af regninger.

Det er en subjektiv indikator, der betragtes som en god indikator på konsekvenser af relativt dårlige økonomiske ressourcer. Andelen, der svarer ja, ligger på 6-7 procent¹³. Udviklingen siden 2010 ser således ud:

Figur 29: Procentdelen som er bagud med regninger af økonomiske grunde (2010-2017)

Kilde: Eurostat (SILC)

Figuren viser, at andelen der er bagud med betaling af regninger udgør en stigende andel fra 2010 frem til 2014, hvorefter andelen falder frem til 2016 – og så en lille stigning fra 2016 til 2017. Udsvingene er generelt små og i flere tilfælde inden for den statistiske usikkerhed.

Indikatoren er defineret som andelen af husstande, der er bagud eller mangler at betale regninger.

Samlet udvikling i økonomiske problemer

De objektive opgørelser af ulighed og økonomisk fattige udviser en stigning gennem hele perioden 2010 til 2017. Gini-koefficienten stiger fra 27,47 i 2010 til 29,32 i 2017, og andelen af økonomisk fattige stiger fra 3,16 procent i 2010 til 4,42 procent i 2017. Ser vi på de subjektive indikatorer udviser de en stigning fra 2010 frem til 2014, hvorefter der er et fald frem til 2016 og 2017.

I tabel 15 er de 4 indikatorer præsenteret for perioden 2010-2017.

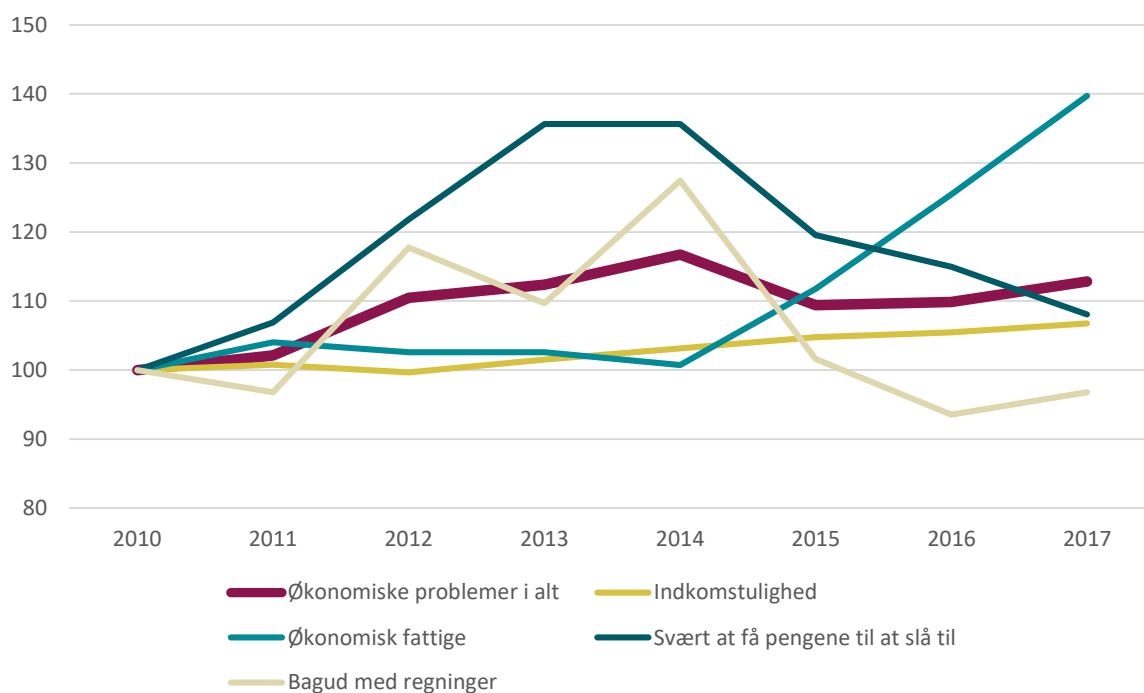
¹³ Stikprøveusikkerheden er +/- 0,7 procent

Tabel 13: Indikatorer for området 'økonomiske problemer'

	Indkomstulighed	Økonomisk fattige	Svært at få pengene til at slå til	Bagud med regninger
2010	27,47	3,16	8,7	6,2
2011	27,68	3,29	9,3	6,0
2012	27,37	3,24	10,6	7,3
2013	27,88	3,24	11,8	6,8
2014	28,33	3,19	11,8	7,9
2015	28,77	3,53	10,4	6,3
2016	28,97	3,97	10,0	5,8
2017	29,32	4,42	9,4	6,0
Kilde:	Danmarks statistik (Statistikbanken)	Danmarks statistik SDG-fattigdomsmål	Danmarks statistik (Statistikbanken)	Eurostat (SILC)

Samlet set er de økonomiske problemer steget fra 2010 til 2017. Det skyldes blandt andet, at alle fire indikatorer er steget relativt kraftigt frem til 2014. Herefter er andelen, der er bagud med regninger, og andelen, der har svært ved at få pengene til at slå til blevet markant mindre, hvilket har fået udviklingen i det samlede indeks for området til at falde fra 2014 til 2015. Det på trods af, at indkomstuligheden og andelen af økonomisk fattige stiger. Det er stigningen i indkomstuligheden og økonomisk fattige, som bidrager til, at indekset for økonomiske problemer stiger fra 2015 til 2017.

Figur 30: Indeksring af området 'økonomiske problemer', 2010-2017 (2010=100)

Sociale konsekvenser

Sociale konsekvenser belyser udviklingen for forskellige sociale forhold, som man gerne vil undgå eller bekæmpe. Området er mere bredt defineret end de øvrige seks områder, da det i princippet dækker over en længere række forskellige konsekvenser af manglende økonomisk, social og psykisk velfærd. Vi har valgt blandt andet at fokusere på nogle af de mest alvorlige sociale konsekvenser af manglende velfærd – nemlig personer der må gå fra hus og hjem, og personer der tager sit eget liv. Derudover er ensomhed en af de afgørende faktorer for vores helbred og livstilfredshed, hvorfor det er vigtigt at inddrage en indikator for sociale relationer. Til sidst er der valgt en indikator, der måler en af de uheldige konsekvenser ved at have dårlig økonomi – eller manglende evne til at håndtere den – nemlig antallet af registrerede personer i RKI's register over dårlige betalere.

Sociale konsekvenser omfatter således følgende fire indikatorer:

1. **Svage sociale relationer:** Andel som ikke mødes mindst en gang om måneden med venner, familie til kaffe eller for at spise sammen m.v.
2. **Selv mord:** Antal døde af selvmord og selvmordsforsøg per 100.000 indbyggere
3. **Udsættelser af lejemål:** Antal effektive udsættelser af lejere per 1.000 lejligheder
4. **Dårlige betalere:** Andel af befolkningen over 18 år, der er registreret i RKI-registeret

Svage sociale relationer

Sociale relationer har både betydning for menneskers fysiske og psykiske helbred. Personer med stærke sociale relationer har oftere et bedre helbred, bliver sjældnere syge og kommer sig hurtigere over sygdom end personer med svage sociale relationer. Undersøgelser viser, at personer, der føler sig ensomme, har en øget risiko for blandt andet forhøjet blodtryk og hjertekarsygdom. Personer med stærke sociale relationer har derimod lavere risiko for psykiske lidelser og dødelighed sammenlignet med personer med svage sociale relationer. I Danmark er ensomhed årligt relateret til godt 2.200 ekstra dødsfald, hvilket svarer til 4 procent af alle dødsfald. (DNS 2017).

Der findes kun få datakilder, som løbende år for år belyser graden af sociale relationer eller manglende sociale relationer. Kun Eurostats SILC-undersøgelser belyser emnet på årlig basis, og dette er først sket fra og med 2014. Her spørges der til de sociale relationer, og konkret spørges der til om respondenterne har haft kontakt til familie og venner mindst en gang om måneden. Svarer de 'nej' til det, er det udtryk for svage sociale relationer.

Spørgsmålet lyder: Mødes du mindst en gang om måneden med venner eller familie til kaffe eller for at spise sammen mv?

Tabel 14: Andel som ikke mødes mindst en gang om måneden med venner eller familie til kaffe eller for at spise sammen mv. (det kan både være i hjemmet eller på restaurant, café etc.), 2014-2017 (procent)¹⁴

Årstal	Procent
2014	11,5
2015	13,6
2016	12,9
2017	12,0

Kilde: Eurostat (SILC) og særkørsel i Danmarks Statistik

¹⁴ Stikprøveusikkerheden er ca. +/- 0,7 procent

Der er ikke data for manglende sociale relationer fra 2010 til 2013. Derfor er indikatoren – som den eneste i det sociale velfærdsindeks – suppleret med data fra en anden undersøgelse, Den Nationale Sundhedsprofil (DNS)¹⁵, der dog ikke gennemføres årligt. DNS har været gennemført i 2010, 2013 og 2017, hvor der blandt andet spørges til, hvor ofte man føler sig uønsket alene. Spørgsmålet lyder: Er du ofte uønsket alene?

Tabel 15: Andelen som ofte føler sig uønsket alene

Årstal	Andel som ofte føler sig uønsket alene
2010	5,6
2013	5,7
2017	6,3

Kilde: Den Nationale Sundhedsprofil 2017

For at koble de to dataserier er andelen, som ofte føler sig uønsket alene i 2017 sat lig med andelen, som ikke mødes med venner eller familie for at spise eller drikke kaffe sammen mindst en gang om måneden, ved at gange med en opregningsfaktor. Den opregningsfaktor er derefter anvendt på observationerne for 2010 og 2013 i DNS. På den måde er niveauerne i de to tidsserier de samme. Til sidst er årene 2011 og 2012 interpoleret ud fra den antagelse, at udviklingen fra 2010 til 2013 beskriver en lineær tendens, som de mellemliggende år er en del af.

Det ville naturligvis have været at foretrække, hvis SILC-dataserien gik helt tilbage til 2010. Alternativet var at udelade indikatoren for ensomhed og sociale relationer, hvilket ville være at udelade en vigtig faktor i den sociale velfærd i Danmark. SILC-spørgsmålet optræder desuden i de sidste fire år og vil med al sandsynlighed gøre det fremover.

Indikatoren er således defineret: *Procentdel af 16-64 årige, som ikke mødes mindst en gang om måneden med venner eller familie til kaffe eller for at spise sammen mv. (det kan både være i hjemmet eller på restaurant, café etc.) i kombination med procentdelen som ofte føler sig uønsket alene.*

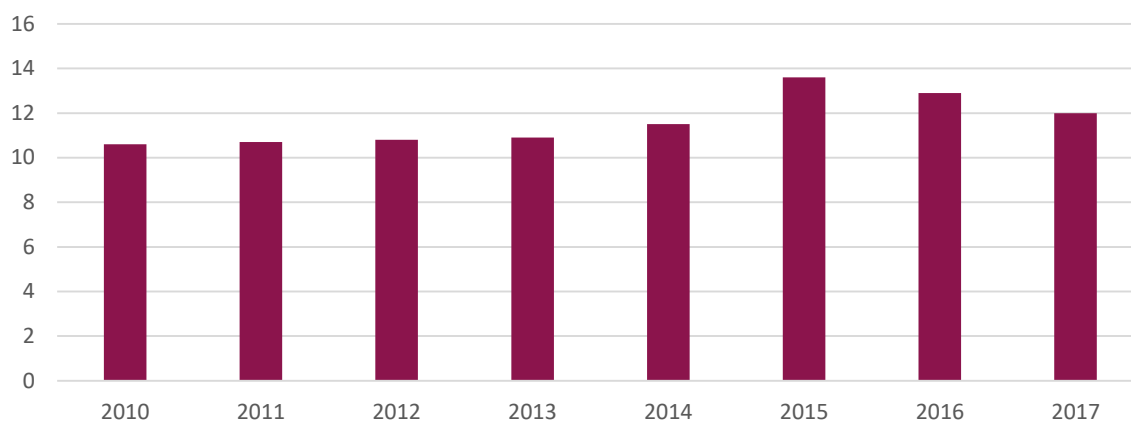
Indikatoren viser, at der har været en stigning i svage sociale relationer i perioden 2010-2015. Siden 2015 har der været et fald.

---

¹⁵ En stor interviewundersøgelse med mere end 180.000 personer, der har svaret på en række spørgsmål om deres sundhed, sygdom og trivsel. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2018/danskernes-sundhed-den-nationale-sundhedsprofil-2017>

Figur 31: Andel af 16-64 årige, som ikke mødes mindst en gang om måneden med venner eller familie til kaffe eller for at spise sammen mv., 2010-2017 (procent)

Kilde: Eurostat (SILC) og særkørsel i Danmarks Statistik

Selv mord

Vi har valgt at medtage omfanget af selvmord i Danmark som den yderste konsekvens af en række sociale og velfærdsmæssige problemer. Der er naturligvis mange forskellige og komplekse årsager til, at folk vælger at tage sit eget liv, herunder ensomhed, depression, pludselig arbejdsløshed, kærestevold, stofmisbrug og aldring (se også Center for Selvmordsforskning).

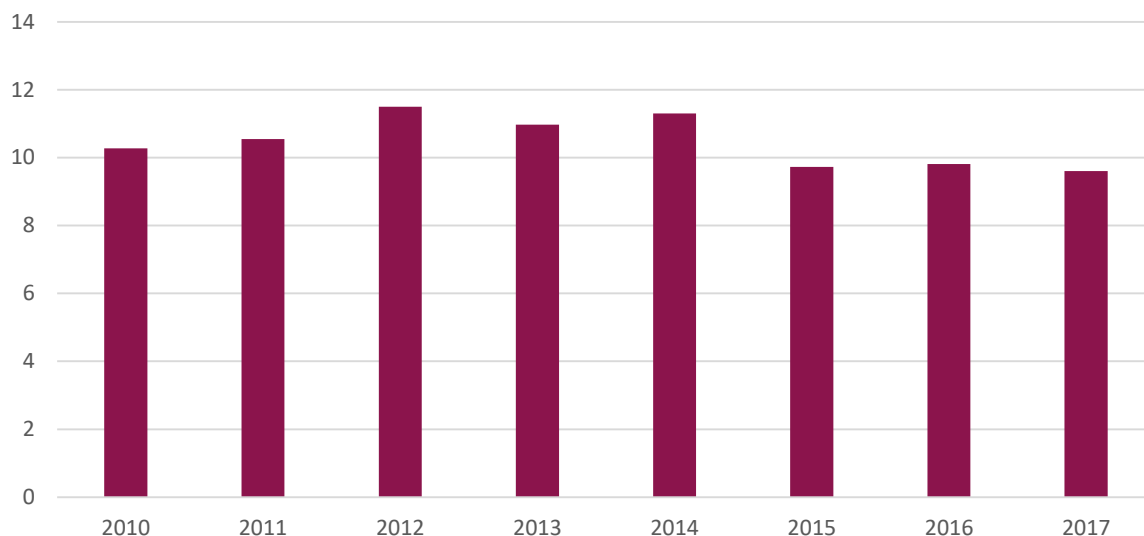
Selv mord bliver registreret i dødsårsagsregisteret, der bliver administreret af Sundhedsdatastyrelsen og indeholder data fra 1970 og frem. Tallene indeholder oplysninger om samtlige dødsfald i Danmark blandt personer med bopæl i Danmark. Oplysninger om danskere, der er døde i udlandet samt udlændinge, der er døde på ferie i Danmark, indgår ikke i materialet.

Indikatoren er defineret som *antal dødsfald som følge af selvmord eller selvmordsforsøg per 100.000 indbyggere*.

Opgørelserne af dødsårsager er belagt med en meget lille usikkerhed, der stammer fra manglende indrapportering af dødsattester fra sygehusvæsenet. For at kompensere for de manglende dødsattester, justerer Sundhedsdatastyrelsen de kendte dødsårsager med en opskrivningsprocent. Antallet af manglende dødsattester varierer fra år til år, og der bliver løbende indsendt gamle dødsattester fra tidligere år. Således er opjusteringsprocenten for 2017 2,6, mens den i 2015 er 1,3.

Dødsfald pr.100.000 indbyggere som følge af selvmord eller selvmordsforsøg er steget fra 2010 til 2012. Fra 2012 til 2014 falder det en smule, og i 2015 og 2016 falder antallet til ca. 10 personer per 100.000.

Figur 32: Dødsfald per 100.000 indbyggere som følge af selvmord eller selvmordsforsøg, aldersstandardiseret. 2010-2016

Anm.: Tallene er opskrevet i de enkelte år på baggrund af "Opskrivningsprocenter for hele landet og regionerne, 2007-2016" (Sundhedsdatastyrelsen 2018) og "Dødsårsagsregistret 2017, Tal og analyse" (Sundhedsdatastyrelsen 2018)

Kilde: Dødsårsagsregistret 2018, Sundhedsdatastyrelsen

Opgørelsen er aldersstandardiseret med befolkningen i år 2000 som standardfordelingen i befolkningens alder (se Statens Serum Instituts "Analysevariable og statistiske mål" for mere detaljeret beskrivelse).

Udsættelser af lejemål

Der indsamles månedsvist oplysninger på familier som udsættes af deres bolig. Tallene offentliggøres halvårligt af Domstolsstyrelsen og er baseret på indberetninger i forbindelse med fogedsager, hvor familier på baggrund af manglende betaling af husleje bliver udsat af deres bolig. Særligt i forbindelse med den økonomiske krise og boligboblen og den samtidige forringelse af kontanthjælpen, skete der en stigning i antal udsættelser.

Indikatoren er defineret som *antal udsættelser af lejeboliger per 1.000 lejeboliger*.

Antallet af udsættelser pr 1.000 boliger er faldet støt siden 2010 frem til 2016. Tallet er derefter steget en smule fra 2016 til 2017.

Tabel 16: Udsættelser, lejeboliger og udsættelser pr. 1.000 lejeboliger

	Udsættelser af lejemål	Lejeboliger med CPR tilmeldte personer (beboede boliger)	Udsættelser per 1.000 lejebolig
2010	4.382	1.171.918	3,74
2011	4.405	1.233.654	3,57
2012	3.790	1.246.625	3,04
2013	3.507	1.264.476	2,77
2014	3.184	1.283.007	2,48
2015	2.551	1.302.233	1,96
2016	2.115	1.318.053	1,60
2017	2.306	1.332.743	1,73

Kilde: Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik (Statistikbanken)

Det fremgår af tabellen, at antallet af udsættelser per 1.000 lejeboliger både er faldet, fordi der har været ca. halvt så mange effektive udsættelser, og fordi antallet af lejeboliger er steget med 150.000 boliger (ca. 14 procent).

Faldet i udsættelser kan i øvrigt ses i lyset af, at der i perioden 2002-2010 var en tilsvarende stigning – en fordobling af antallet af udsættelser – hvorefter der blandt andet er gjort en indsats for at undgå udsættelser fra boligselskabernes side.

Dårlige betalere

Dårlig privatøkonomi eller manglende evne til at administrere den kan give alvorlige sociale konsekvenser. Det være sig i form af stigende gæld, når man ikke kan klare sine forpligtelser fx i form af betaling af husleje – hvilket kan betyde at man bliver udsat af sin bolig – men det kan også vise sig i form af gældsætning.

At sætte sig i gæld er ikke nødvendigvis et problem, hvis man kan svare sine forpligtelser. Men kan man ikke det, kan gælden blive et socialt problem. Der eksisterer en opgørelse af dårlige betalere i det der kaldes RKI-indekset, som indeholder personer, som ikke kan og ikke har opfyldt forpligtelserne i forhold til låneaftalen.

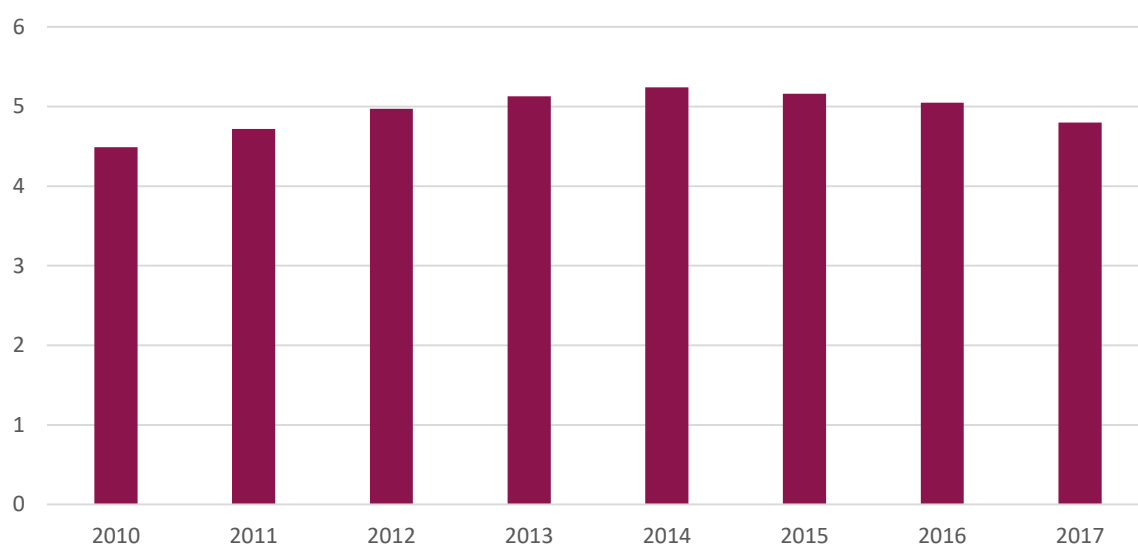
Når du ikke kan betale, og derfor stopper med at afdrage på din gæld eller betale dine regninger, så vil du efter nogen tid kunne blive registreret hos et kreditoplysningsbureau. Der er to firmaer - Experian RKI (tidligere KOB og Ribers Kredit Information) og Debitorregisteret.

Reglerne for registrering i et kreditoplysningsbureau fremgår af "Lov om behandling af personoplysninger" (persondataloven) kap. 5 og 6. Har du erkendt gælden over for kreditor ved en underskrevet skyldnererklæring, eller har du fået dom for det skyldige beløb (typisk via fogedretten), kan kreditor indberette det skyldige beløb til kreditoplysningsbureauet. Er der ikke underskrevet nogle erklæringer, eller taget retslige skridt, vil kreditoplysningsbureauet registrere dig som skyldner, når der er sendt tre skriftlige rykkere. I den sidste rykker skal der advares om en kommende registrering. Er du uenig i at skyldte pengene, må du dog ikke registreres før kreditor har anlagt en civil sag mod dig, og du har fået dom til at betale. Betaler du din gæld, bliver du slettet af registret.

Der eksisterer en opgørelse af dårlige betalere i det, der kaldes RKI-registret, som indeholder personer, som ikke kan og ikke har betalt forpligtelserne i forhold til låneaftaler. Det er opgørelsen i dette register, der bruges som indikator for 'dårlige betalere'.

Indikatoren for dårlige betalere er således andelen af befolkningen over 18 år, som er registreret i RKI's register.

Figur 33: Procentdel dårlige betalere (af befolkningen over 18 år). 2010-2017

Kilde: RKI-registret

Figuren viser, at dårlige betalere er påvirket af de økonomiske konjunkturer. Andelen er således steget frem til 2014, hvorefter den er faldet. Andelen af dårlige betalere er steget fra 4,5 procent i 2010 til 5,24 i 2014 og er nu faldet til 4,8 procent i 2017.

Samlet udvikling i sociale konsekvenser

Tabel 19 viser udviklingen i de fire indikatorer under sociale konsekvenser i perioden 2010-2017. Svage relationer, selvmord og dårlige betalere stiger en smule de første år fra 2010, og falder derefter frem til 2017. Antallet af udsættelser fra lejeboliger falder derimod stødt over hele perioden, fra 3,6 per 1.000 lejeboliger til under det halve i 2017.

Tabel 17: Udvikling i de fire indikatorer under 'sociale konsekvenser', 2010-2017

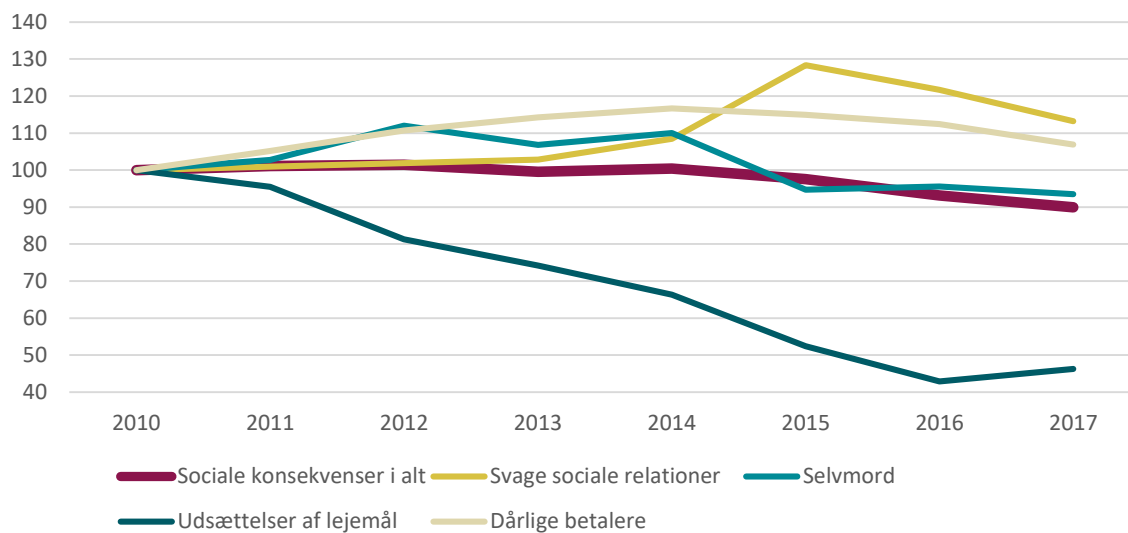
Årstal	Svage sociale relationer *	Selv mord	Udsættelser af lejemål	Dårlige betalere
2010	10,6	10,3	3,74	4,5
2011	10,7	10,5	3,57	4,7
2012	10,8	11,5	3,04	5
2013	10,9	11,0	2,77	5,1
2014	11,5	11,3	2,48	5,2
2015	13,6	9,7	1,96	5,2
2016	12,9	9,8	1,6	5,1
2017	12	9,6	1,73	4,8

* Dataserien er sammensat af data fra hhv. Den Nationale Sundhedsprofil og Eurostat (SILC).

Det samlede billede af de sociale konsekvenser viser en stort set stabil udvikling frem til 2015. Herefter falder problemerne i de følgende to år, på trods af at det markante fald i udsættelser ophører i 2017. Det ses af figur

34 nedenfor. Figuren viser også, at der er tale om fire relativt forskellige aspekter under området sociale konsekvenser – især udviklingen af udsættelser af lejemål adskiller sig fra de andre og er baggrunden for det faldende indeks.

Figur 34: Indeksering af området 'sociale konsekvenser', 2010-2017 (2010=100)

Socialt udsatte

Socialt udsatte er et område, som beskriver sårbare eller skrøbelige grupper i samfundet. Dette kan dække over mange forskellige grupper, såsom hjemløse, fattige, prostituerede eller svært handicappede personer. Begrebet er således vanskeligt at definere præcist og indfange i enkelte indikatorer. I denne sammenhæng handler det om personer, der har svært ved at opnå selvforsørgelse. De lever i vid udstrækning af offentlige forsørgelsesydelse og har svært ved at blive selvforsørgende i fremtiden, fx fordi de mangler uddannelseskvalifikationer eller af anden grund er afskåret fra arbejdsmarkedet.

Vi har udvalgt følgende indikatorer til at belyse socialt udsatte:

1. **Langvarig passiv forsørgelse.** Andel 30-60 årige på passiv offentlig forsørgelse i 3 ud af 4 år.
2. **Udsatte unge.** Andel unge mellem 25 og 29 år, der hverken har været i beskæftigelse eller modtaget SU inden for de sidste to år.
3. **Ikke fuldført 9. klasse.** Andelen af en årgang uden fuldført 9.klasse som 17-årige.
4. **Ingen kompetencegivende uddannelse.** Andel 25-årige uden en færdiggjort eller igangværende erhvervskompetencegivende uddannelse.

Langvarig passiv forsørgelse

Eksklusion fra arbejdsmarkedet kan måles på flere forskellige måder. Dels ud fra en beskæftigelsesvinkel og dels ud fra en indkomstvinkel, hvor man ser på kilder til indkomst.

Der er en række indkomstarter, som kun udbetales hvis modtageren er uden ordinære arbejdsindkomster, fx pensioner, dagpenge og kontanthjælp.

Vi har valgt at benytte indkomstvinklen, fordi disse data er de mest ajourførte. Vi har desuden valgt data fra DREAM-databasen¹⁶, som indeholder oplysninger om alle overførselsindkomster på ugeniveau.

Der er i hovedsagen to grader af eksklusion fra arbejdsmarkedet:

1. *Passive ydelser*, dvs. der er ikke knyttet aktiviteter til at modtage ydelsen, fx førtidspension, efterløn eller kontanthjælp.
2. *Alle ydelser*, dvs. at der er tale om alle ydelser til personer, der ikke kan klare sig selv. Inklusive løntilskud, virksomhedspraktik, osv.

Vi betragter ikke modtagelse af fleksjob og barselsdagpenge, som ekskluderende ydelser. Fleksjob foregår typisk på det ordinære arbejdsmarked med nedsat arbejdstid eller skånehensyn, mens barselsdagpenge er en "selvvalgt" situation.

---

¹⁶ DREAM-databasen er en forløbsdatabase baseret på data fra Beskæftigelses-, Undervisningsministeriet, CPR-registret samt SKAT om personer, der har modtaget offentlige overførsler. Fra 2008 og frem indeholder basen desuden beskæftigelsesoplysninger. Basen ajourføres månedligt.

Man kan diskutere hvilken grad af eksklusion man skal anvende som indikator for social eksklusion. Den strengeste grad er 'passive ydelser', hvor personerne slet ikke har nogen tilknytning til arbejdsmarkedet. Her lægger man vægten på arbejdsmarkedstilknytningen.

Indikatoren, vi har valgt, er et mål for andelen i passiv forsørgelse – dvs. helt uden tilknytning til arbejdsmarkedet.

Man kan desuden lægge tidsgrænsen forskellige steder, eksempelvis 4 ud af 5 år eller 2 ud af 3 år. Vi har imidlertid valgt at definere det som 3 ud af 4 år, fordi det derved kommer til at indeholde personer, som er faldet for dagpengereglernes varighedsgrense på 2 år. Desuden indeholder det langvarige kontanthjælpsmodtagere og førtidspensionister.

Indikatoren 'langvarig passiv forsørgelse' er således defineret: *procentdel af 30-60 årige personer i passiv forsørgelse i 3 ud af 4 år.*

Figur 35: Procentdel af 30-60 årige i passiv forsørgelse i 3 ud af 4 år, 2010-2017

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistik (DREAM)

I 2010 var der 7,8 procent af de 30-60 årige, der havde været i langvarig passiv forsørgelse i 3 ud af de seneste 4 år. Frem til 2014 steg procentdelen til 8,3 og faldt derefter til 7,7 i 2017.

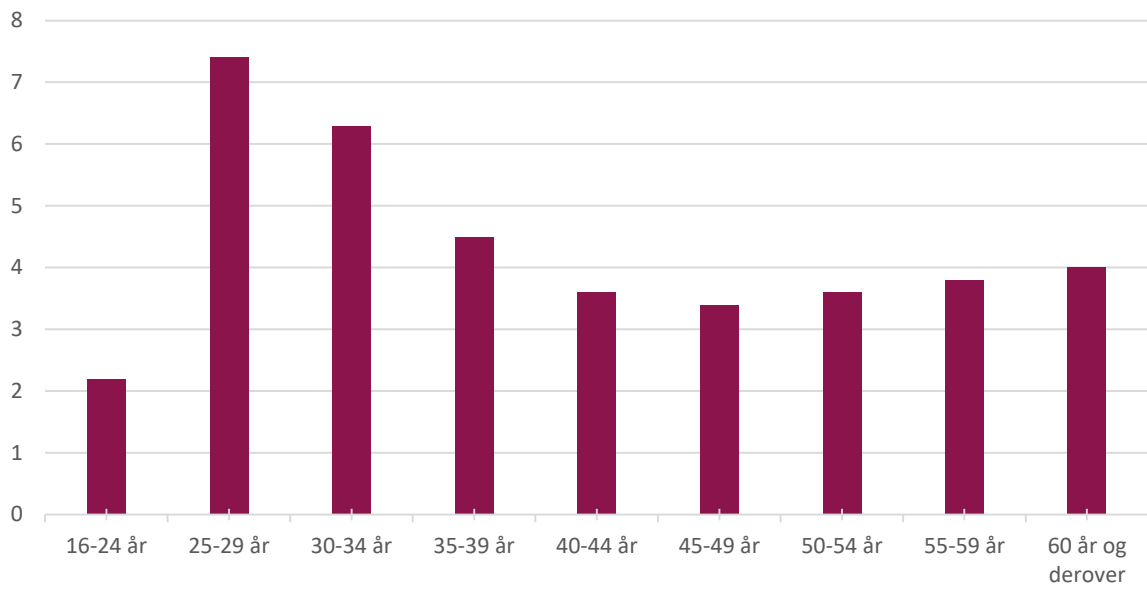
Vi har ikke medtaget personer over 60 år, fordi udfasningen af efterløn kan have betydning for udviklingen af omfanget af passiv forsørgelse for de 60-65 årige.

Udsatte unge

Når man taler om de udsatte unge, så handler det både om dem, der mangler beskæftigelse, men måske især dem, der ikke har nogen uddannelse. Disse unge risikerer at blive "tabere" på lang sigt.

Hvis man ser på ledighedens fordeling på alder, så viser det sig, at netop aldersgruppen 25-29 år er den gruppe med højest ledighed.

Figur 36: Fuldtidsledige i procent af arbejdsstyrken opdelt på alder, 2016

Kilde: Danmarks Statistik. Statistikbanken - Ledighedsstatistik

I 2016 var 7,4 procent af de 25-29 årige fuldtidsledige, hvorefter ledighedsprocenten faldt jævnt med stigende alder indtil aldersgruppen 45-49 år, som har den laveste ledighed. En stor del af ledigheden blandt de 25-29 årige kan henføres til dimittendledighed blandt mange af dem, der færdiggør videregående uddannelser. Her tager det typisk noget tid, før man finder det første job. Men det kan blive et stort problem, hvis man ikke finder et job eller man er droppet ud af en uddannelse.

Der findes også en årlig statistisk opgørelse af udsatte unge i form af en NEET-opgørelse¹⁷. NEET er en indikator, som angiver, hvor stor en del af unge i en given aldersgruppe, der hverken er i beskæftigelse eller uddannelse på opgørelsestidspunktet.

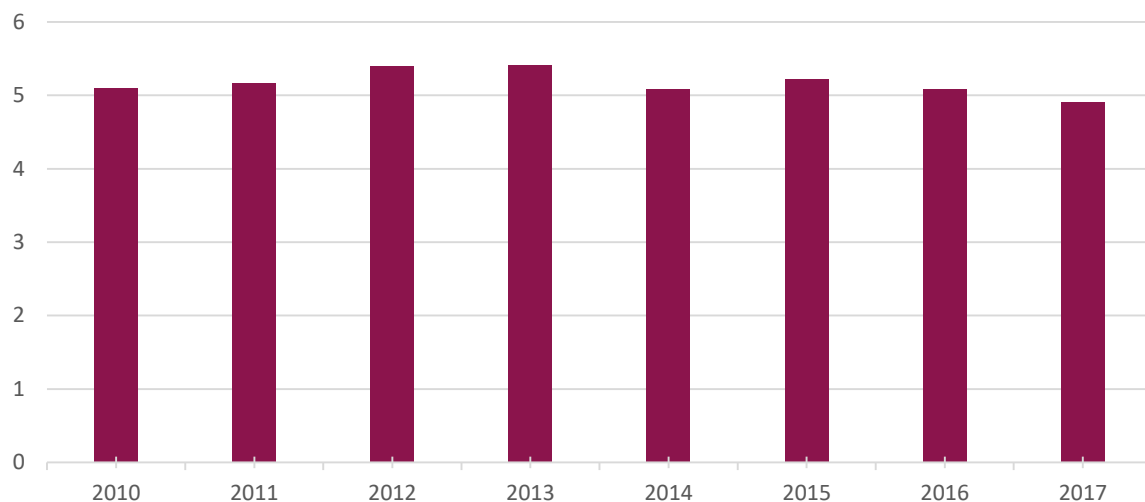
Vi har imidlertid valgt en indikator, som omfatter de 25-29 årige, der har været på en offentlig forsørgelsesydelse i 2 år, og som samtidig ikke har været under uddannelse, dvs. ikke modtaget SU. Der er altså tale om unge, som har gået mere eller mindre passive i 2 år. De kan dog have været i forskellige aktiveringsordninger eller nytteordninger.

¹⁷ NEET står for "Not in Employment, Education or Training", og statistikken opgør hvor mange unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse. Den opgøres både af Danmarks Statistik og EUROSTAT

Indikatoren er stort set identisk med Rockwoolfondens Forskningsenhed, der i 2017 udgav bogen, "Hvad vi ved om udsatte unge. Historik, omfang og årsager", der netop handler om denne gruppe¹⁸. I bogen fremgår det, at personerne der falder i gruppen 'udsatte unge' har stor risiko for at lide negative konsekvenser resten af livet. Mange yngre kan også falde i kategorien uden job eller uddannelse, men her kan det oftere skyldes en ustabil periode, der ikke nødvendigvis får følger for deres efterfølgende arbejdsliv.¹⁹

Figur 37: Procentdel af unge 25-29 årige, der har været på offentlig forsørgelse og ikke i uddannelse to år i træk, 2010-2017

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistik (DREAM)

Det er ca. 5 procent af de 25-29 årige, der ikke har været under uddannelse, men på offentlig forsørgelse de seneste to år. Denne procentdel steg fra 2010 til 2012, hvorefter der er sket et jævnt fald, så det i 2017 var på 4,9 procent, som var i en udsat position.

Ikke fuldført grundskole

I Danmark er der undervisningspligt indtil 9. klasse og skolesystemet er tilrettelagt så man som minimum afslutter grundskolen med en 9. eller 10. klasses afgangseksamen, som er grundlag for at kunne komme videre i uddannelsessystemet. Hvis man ikke har en 9. eller 10. klasses afgangseksamen kan man i princippet ikke komme videre i uddannelsessystemet.

Men der er personer, som ikke har fuldført grundskolen når de er 17 år, sådan som det er forudsat i vores uddannelsessystem. Vi har valgt dette som en indikator på, at personer er en socialt udsat gruppe.

¹⁸ Den eneste forskel er, at Rockwoolfonden definerer udsatte unge som personer, der hverken har været i uddannelse eller arbejde i to år, mens de i SV25 er defineret som værende på overførselsindkomst (fratrasket SU) i to år.

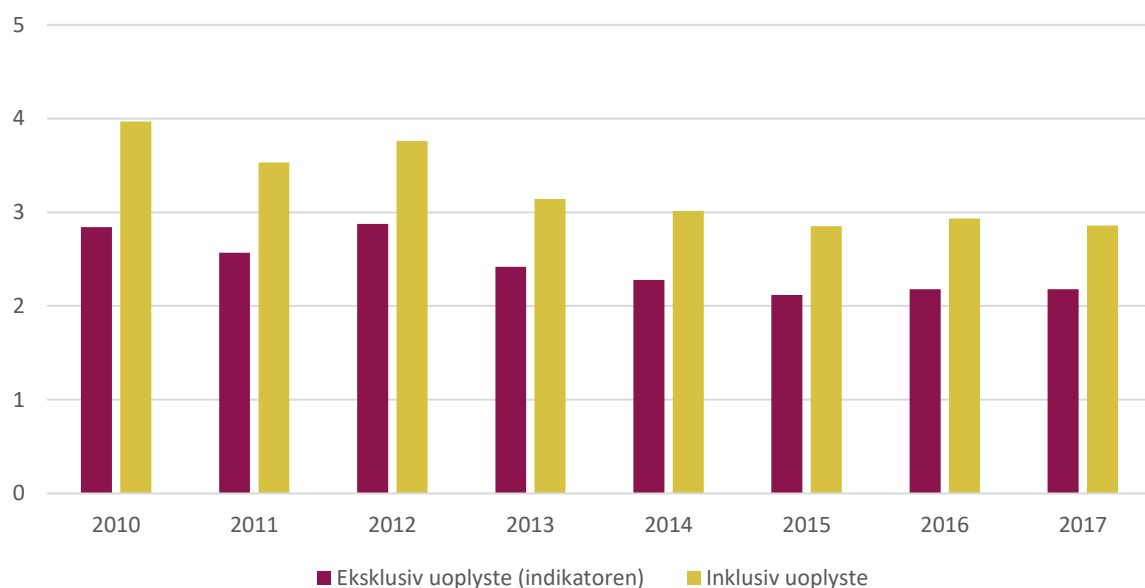
¹⁹ Andersen, Signe Hald, Bodil Wullum Nielsen, Bent Jensen, Jan Rose Skaksen (2017): "Hvad vi ved om udsatte unge: Historik, omfang og årsager". Rockwoolfondens Forskningsenhed og Gyldendal.

Indikatoren er defineret som andelen af 17-årige, hvis højst fuldførte uddannelse er under 9. klasses niveau.

Ved beregning af indikatoren er personer uden en registreret højst fuldført uddannelse sorteret fra. Det er hovedsageligt danskere i udlandet, indvandrere hvis uddannelse ikke er oplyst og personer, der ikke er i stand til at gå i skole, såsom personer med svært handicap. Da fordelingen af disse kategorier ikke er kendt, har vi valgt at udelade dem af beregningen. De udgør omkring 1 procent af en årgang.

I nedenstående figur ses både indikatoren og en beregning, hvor de uoplyste indgår som personer, der ikke har fuldført grundskolen.

Figur 38: Procentdel af 17-årige, der ikke har fuldført grundskolen, inklusiv og eksklusiv uoplyste, 2010-2017

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistik (UDDA)

Der er mellem 2 og 3 procent af en årgang, som ikke har fuldført 9. klasse, som 17-årige. Dette tal har været faldende de senere år. I 2010 var det 2,8 procent, og det er faldet til 2,1 procent i 2015, hvorefter det har været stabilt frem til 2017.

I søjlerne, der inkluderer personer uden oplyst uddannelse, ligger procentdelen uden en grundskole 0,5-1 procent højere. Bevægelsen over årene er dog stort set de samme.

Det skal bemærkes, at selv om man ikke har færdiggjort en 9. klasses afgangseksamen som 17-årig, så kan man tage den senere i livet, og der er faktisk nogle personer, som går i 9. klasse, selv om de er over 17 år.

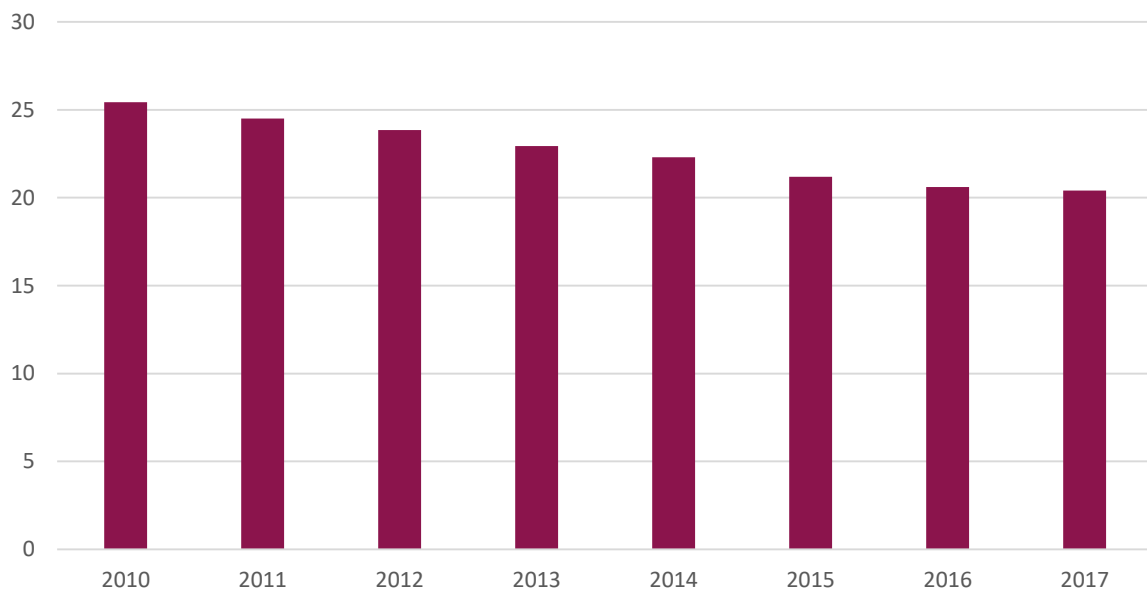
Ingen kompetencegivende uddannelse

I et uddannelsessamfund er det meget vigtigt, at have en kompetencegivende uddannelse, dvs. en erhvervsfaglig eller en videregående uddannelse. Der findes et utal af analyser og statistikker, som viser, at sociale forhold er tæt korreleret til uddannelsesniveau. Det er helt systematisk de dårligst uddannede, som har de laveste indkomster og størst ledighed.

Vi har valgt at medtage en indikator omkring kompetencegivende uddannelse: *Procentdel 25-årige uden en færdiggjort eller igangværende erhvervskompetencegivende uddannelse.*

Vi har valgt at beregne indikatoren ved 25 års alderen, men man skal bemærke, at det er muligt at gå i gang med og opnå en kompetencegivende uddannelse efter man er fyldt 25 år. Ligesom der sandsynligvis er nogle af dem, der er i gang med en uddannelse, som ikke færdiggør den.

Figur 39: Procentdel af 25-årige, der ikke har fuldført eller er i gang med en kompetencegivende eksamen, 2010-2017

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistik (Statistikbanken)

Det er ca. en femtedel af de 25 årige, som ikke har opnået eller er i gang med en kompetencegivende uddannelse. Denne procentdel har været støt faldende siden 2010, hvor den var 25 procent og til 20 procent i 2017.

Samlet udvikling i socialt udsatte

Hvis man skal tegne et samlet billede af det, vi har kaldt 'socialt udsatte', så har der været tale om en overvejende positiv udvikling i alle 4 indikatorer i perioden 2010-2017.

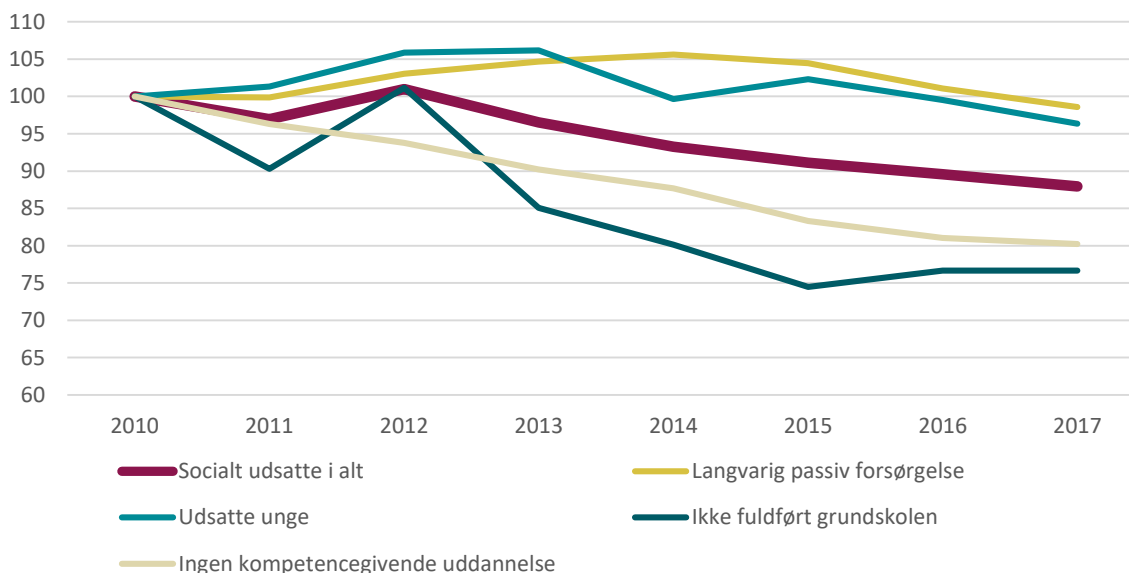
Tabel 18: Indikatorer for området 'socialt udsatte'

	Langvarig passiv forsørgelse	Udsatte unge	Ikke fuldført grundskolen	Ingen kompetencegivende uddannelse
2010	7,84	5,10	2,84	25,44
2011	7,83	5,17	2,57	24,50
2012	8,07	5,40	2,88	23,86
2013	8,20	5,42	2,42	22,95
2014	8,28	5,09	2,28	22,31
2015	8,18	5,22	2,12	21,19
2016	7,92	5,08	2,18	20,61
2017	7,73	4,92	2,18	20,41

Den største forbedring er sket i faldet af andelen, der ikke har fuldført grundskolen, efterfulgt af unge (25-årige) uden kompetencegivende uddannelse, som er faldet fra 25,44 procent til 20,41 procent. Andelen på langvarig passiv forsørgelse er stort set uændret efter først en stigning og så et tilsvarende fald. Den indikator følges stort set med 'udsatte unge', hvor der også er sket en stigning og derefter et fald frem til 2017 til lige under niveauet i 2010.

Det samlede billede viser således et stødt fald i indekset, så det i 2017 er nede på 88.

Figur 40: Indeksering af området 'socialt udsatte', 2010-2017 (2010=100)

Dårlige opvækstvilkår

For at indfange sociale problemer har vi valgt et særligt udsnit af befolkningen, der vil have betydning for de sociale forhold i fremtiden: Børnenes opvækstvilkår. Det handler om negativ 'social arv', hvor det efterhånden er alment kendt, at børn med dårlige sociale opvækstforhold har en større risiko for at få sociale problemer, når de bliver unge og voksne.

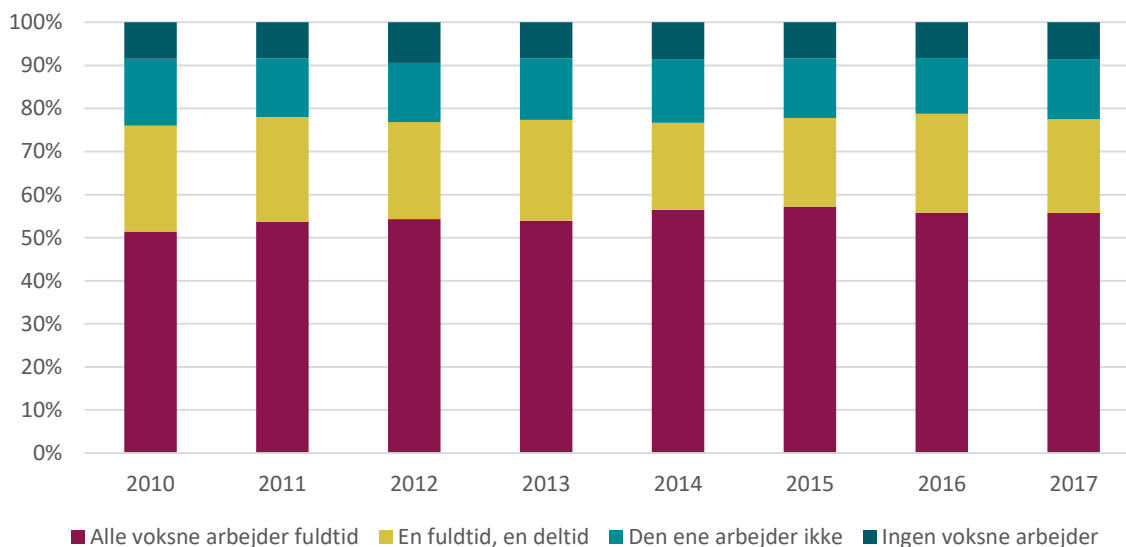
Vi har valgt følgende tre indikatorer på dårlige opvækstforhold:

1. **Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse:** Procentdel af børnefamilier, hvor ingen af de voksne har erhvervsarbejde.
2. **Social arv i uddannelse:** Procentdel af 25-årige, hvis forældre har en grundskoleuddannelse som højst fuldførte uddannelse, som ikke har opnået en ungdomsuddannelse.
3. **Børnefattigdom:** Børn i etårs-fattige familier i procent af alle børn.

Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse

Der kan være en frygt for, at børn der vokser op i familier, hvor de voksne er marginaliseret i forhold til arbejdsmarkedet, også vil få problemer med at opnå en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Derfor er det relevant at medtage en indikator for familiens samlede beskæftigelsesomfang.

Figur 41: Børnefamiliers beskæftigelsesomfang, 2010-2017

Kilde: Eurostat på baggrund af Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse

Figur 41 viser, at i godt halvdelen af børnefamilierne er alle de voksne fuldtidsbeskæftigede. I en fjerdedel af familierne er den ene voksne på deltid, mens den anden arbejder fuldtid. I ca. 15 procent af børnefamilierne er

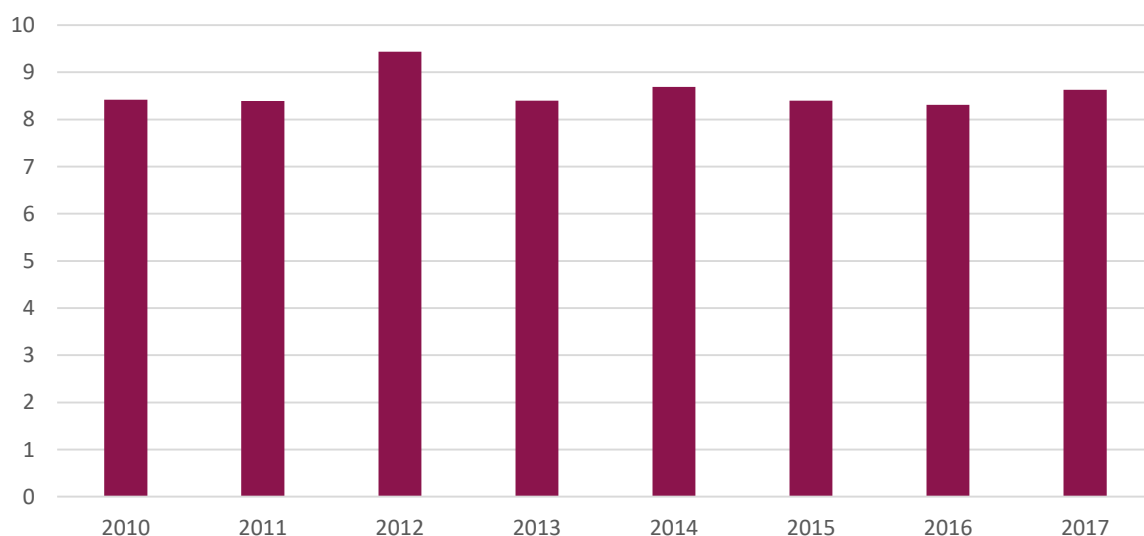
den ene af de voksne slet ikke beskæftiget, mens den anden arbejder heltid eller deltid. Endelig er der næsten 10 procent af børnefamilierne, hvor ingen af de voksne er i beskæftigelse.

Datamaterialet stammer fra Arbejdskraftundersøgelsen²⁰, som er en interviewundersøgelse med en meget stor stikprøve – ca. 85.000 personer i Danmark årligt. Da der er tale om en stikprøveundersøgelse, er resultaterne behæftet med en stikprøveusikkerhed af størrelsesorden +/- 0,3 procentpoint.

I SV25 anvender vi følgende definition for indikatoren, børnefamilier uden forældre i beskæftigelse: *Procentdel af børnefamilier, hvor ingen af de voksne er i beskæftigelse.*

Følgende figur viser, at procentdelen af børnefamilier, hvor ingen af de voksne har erhvervsarbejde, har holdt sig ret konstant på mellem 8 og 9 procent. Kun i 2012 var procentdelen lidt højere²¹.

Figur 42: Procentdel af børnefamilier, hvor ingen af forældrene er i beskæftigelse, 2010-2017

Kilde: Eurostat på baggrund af Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse

Social arv i uddannelse

Et vigtigt element i mulighederne for at klare sig godt i fremtiden er uddannelsessystemet. Hvis det lykkes de unge at opnå bedre uddannelser end deres forældre, har de større mulighed for at bryde den såkaldte negative sociale arv.

For at følge den sociale arv i uddannelserne benytter vi Danmarks Statistiks elevregister.

²⁰ En nærmere omtale findes på Danmarks Statistiks hjemmeside:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/metode/aku-arbejdskraftundersogelsen.aspx>

²¹ Stikprøveusikkerheden er ca. +/- 0,2 procent.

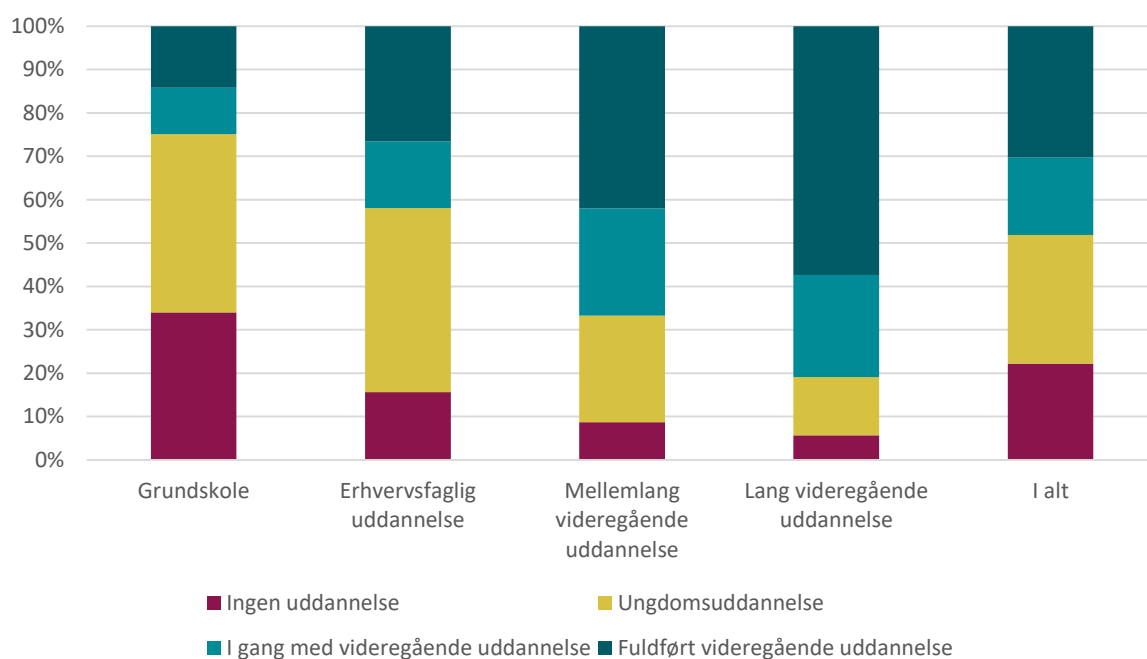
Elevregistret er et forløbsregister, der er organiseret således, at man kan følge de uddannelsesprogrammer som den enkelte studerende har været indskrevet på i løbet af sin uddannelseskariere. Registret dækker uddannelseskariere fra o. klasse til forskeruddannelser og omfatter studerende ved ordinære uddannelser, der er offentligt reguleret. Siden 2007 er der endvidere oplysninger om private uddannelser, som er SU-berettigede.

Ungdomsuddannelser er en fællesbetegnelse for erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser. Man kan sige, at det er de uddannelser, der ikke er 'videregående uddannelser'.

Videregående uddannelser er "alle de andre" uddannelser, jf. uddannelsesnomenklaturen (H50-H80).

I følgende figur ses fordelingen af de 25-åriges uddannelsesniveau, opdelt på forældrenes uddannelsesniveau.

Figur 43: Andel 25-åriges fuldførte uddannelser fordelt på forældrenes uddannelser (udvalgte uddannelser), 2017

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Figuren viser, at 22 procent af de 25-årige ikke har en ungdomsuddannelse, mens 30 procent har opnået en ungdomsuddannelse, og 30 procent har færdiggjort en videregående uddannelse, mens 18 procent er i gang med en videregående uddannelse.

Figuren viser også, at der er klare forskelle mellem forældrenes uddannelsesniveau. Hvis forældrene kun har grundskole, så er der 34 procent, der ikke har en ungdomsuddannelse eller har afbrudt den. Men hvis forældrene har en lang videregående uddannelse, så er det kun 6 procent, der ikke har en ungdomsuddannelse eller har afbrudt den.

Figuren viser også, at forældrenes uddannelsesniveau spiller en stor rolle for de videregående uddannelser. Blandt de 25-årige hvis forældre kun har grundskole, er det kun 25 procent, som enten har fuldført en

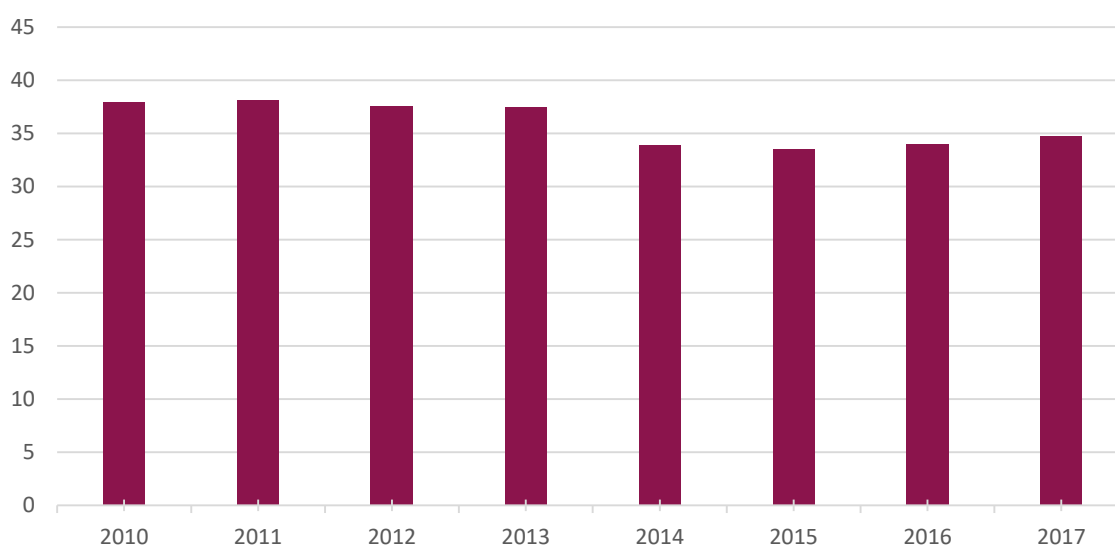
videregående uddannelse eller er i gang med en. Det samme er tilfældet for 81 procent af dem, hvis forældrene har en lang videregående uddannelse.

På denne baggrund har vi valgt en indikator for den sociale arv i uddannelsesniveaue, som i virkeligheden er den negative version af den sociale arv – altså at man ikke opnår bedre formel uddannelse end sine forældre. Indikatoren er defineret således:

Procentdel af 25-årige, hvis forældre har en grundskoleuddannelse som højst fuldførte uddannelse, som ikke har opnået en ungdomsuddannelse.

Udviklingen i indikatoren for social arv ses af figur 44.

Figur 44: Procentdel af 25-årige (hvis forældre har en grundskoleuddannelse som højst fuldførte uddannelse), der ikke har opnået en ungdomsuddannelse 2010-2017

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Figuren viser, at godt en tredjedel af de 25-årige, hvis forældre kun har grundskoleuddannelse, heller ikke selv opnår en ungdomsuddannelse. Procentdelen har været lidt faldende siden 2010, fra 38 procent til 34,7 procent i 2017. De senere år har der dog været en svagt stigende tendens.

Børnefattigdom

Dårlig økonomi og fattigdom kan være belastende for børn i deres opvækst. Det kan føre til en række begrænsninger i deres udvikling, lige fra dårlig ernæring til manglende oplevelser.

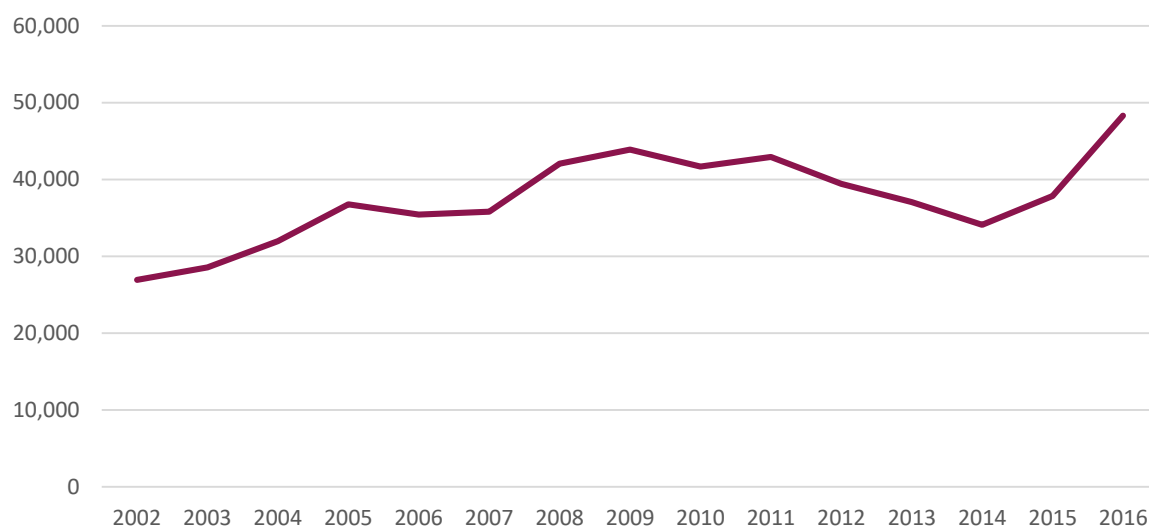
Dårlig økonomi kan belyses på forskellige måder. Man kan vha. indkomststatistikken opgøre indkomstniveauet, men man kan også benytte afsavnsoplysninger, som indsamles via spørgeskemaundersøgelser²².

Vi har valgt at benytte en registerbaseret opgørelse af børnefattigdom, som beregnes årligt af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd²³ på baggrund af Danmarks Statistiks familieindkomstregister. Vi har valgt 'etårs-fattige', dvs. antallet af personer i et givet år, som:

- har mindre end halvdelen af medianindkomsten (opgjort som disponibel ækvivaleret indkomst, dvs. korrigeret for husstandssammensætning)
- Ikke er studerende
- Har en formue, der er mindre end 100.000 kr.

Udviklingen i antallet af etårs-fattige børn i perioden 2002-2016 fremgår nedenfor. Der har været en stigning gennem 00'erne efterfulgt af et fald, og derefter en stigning igen fra 2014 til 2016.

Figur 45: Udvikling af antallet af etårs-fattige børn, 2002-2016

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Som nævnt i afsnittet om økonomiske problemer, har Danmarks Statistik udviklet en indikator for relativ fattigdom i forbindelse med FN's verdensmål om at afskaffe fattigdom. Det nye fattigdomsmål som kaldes SDG-mål (Sustainable Development Goals) er inspireret af det gamle fattigdomsmål (fattig i ét år).

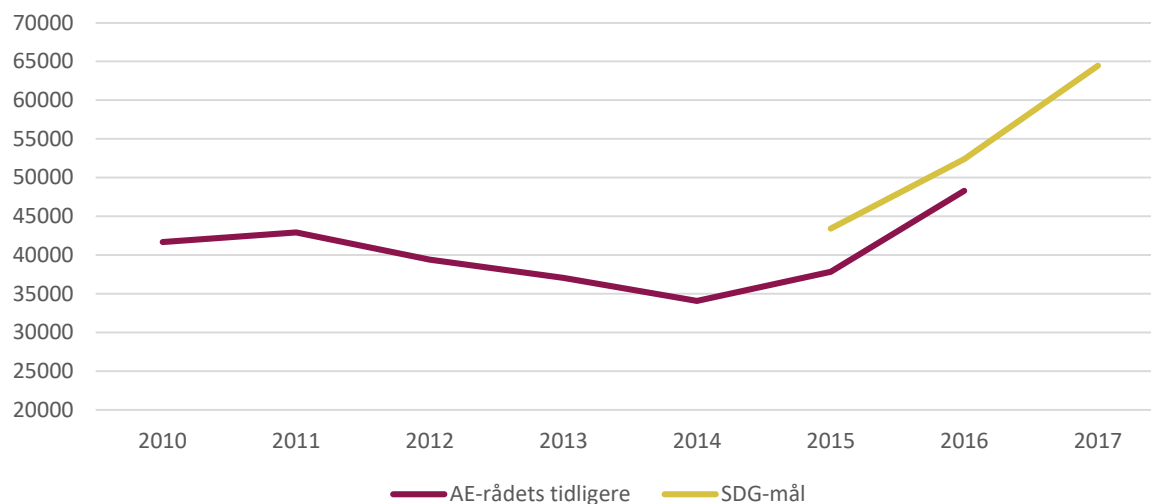
Ifølge SDG-målet er man fattig, hvis man har en indkomst på under halvdelen af medianindkomsten, og ikke har en formue på over halvdelen af medianindkomsten, og hovedforsørgeren må ikke være studerende. Det nye mål kan ikke opgøres før 2015 uden databrud, da det er baseret på den nye formuestatistik i Danmarks statistik.

²² Benjaminsen, L., Holm Enemark, M. og Fels Birkelund, J.: Fattigdom og materielle afsavn. SFI-publikation 16:05. 2016

²³ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 14. januar 2018. Artikel af Analysechef Jonas Schytz Juul.

Neden for er angivet tallene for udviklingen i "étårs-fattige" ifølge AE-rådet fra 2010 til 2016 og SDG-målene fra 2015-2017.

Figur 46: Antal étårs-fattige opgjort af AE-rådet, 2010-2016, og Danmarks Statistiks fattigdomsmål – SDG-mål, 2015-2017

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Som nævnt i afsnittet om økonomiske problemer, så tegner det til, at Danmarks statistiks SDG-fattigdomsmål vil være den indikator, som fremover vil være tilgængelig. Som indikator for økonomisk fattige vil vi derfor anvende denne indikator. Ulempen er, at der kun foreligger data tilbage til 2015, men ved anvendelse af AE-rådets data for étårs-fattige i perioden 2010 til 2016, kan vi foretage en beregning med angivelse af SDG-data i årene 2010 -2014 under den forudsætning at udviklingen i data udviser samme udvikling som AE-rådets étårs-fattige.

Indikatoren 'børnefattigdom' er opgjort som: *antal børn i étårs-fattige familier, i procent af alle børn i alderen 0-17 år.*

Tabel 19: Antal étårs-fattige børn, antal børn og procentdel étårs-fattige børn

	Fattigdomstal SDG	Antal børn	Procentdel fattige børn
2010	46.514*	1.197.787	3,88
2011	47.885*	1.193.563	4,01
2012	43.991*	1.185.181	3,71
2013	41.329*	1.173.480	3,52
2014	38.026*	1.161.009	3,28
2015	43.430	1.153.741	3,76
2016	52.370	1.151.292	4,55
2017	64.450	1.152.302	5,59

*Justerede tal - AE-rådets data for étårs-fattige i perioden 2010 til 2016

Anm.: Børn er defineret som hjemmeboende i alderen 0-17 år.

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Danmarks Statistik (statistikbanken)

Samlet udvikling i dårlige opvækstvilkår

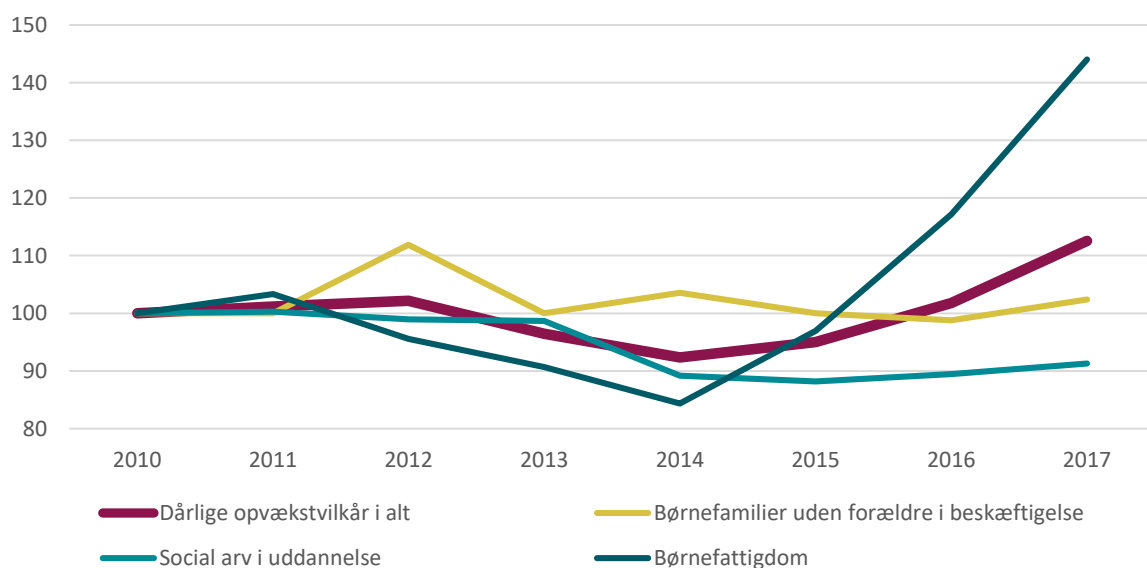
I det samlede billede af opvækstvilkår er hovedindtrykket en vis grad af stabilitet i perioden 2010-2017, men det dækker over flere variationer.

Tabel 20: Indikatorer for dårlige opvækstvilkår

	Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse	Social arv i uddannelse	Børnefattigdom
2010	8,4	38,0	3,88
2011	8,4	38,1	4,01
2012	9,4	37,6	3,71
2013	8,4	37,5	3,52
2014	8,7	33,9	3,28
2015	8,4	33,5	3,76
2016	8,3	34,0	4,55
2017	8,6	34,7	5,59

Når det gælder andelen af børnefamilier, hvor de voksne ikke er i beskæftigelse, så har procentdelen været relativt stabil. Men når det gælder spørgsmålet om 'social arv i uddannelse', så har der først været tale om et fald, og i sidste del af perioden en mindre stigning. Den tredje indikator med børnefattigdom har først været lidt faldende, men siden 2015 er den steget igen – endda ret markant.

Figur 47: Indeksering af området 'dårlige opvækstvilkår', 2010-2017 (2010=100)

Samlet set har der ikke været tale om nogen entydigt udvikling i opvækstforholdene for børn i perioden 2010-2017. Indikatoren 'forældre uden beskæftigelse' og til dels 'børnefattigdom' medvirker til en svag forværring af opvækstforholdene fra 2010-2012. Derefter falder problemerne for alle tre indikatorer, så det samlede indeks

for dårlige opvækstvilkår når ned på 92 i 2014. Fra 2014 og frem til 2017 stiger problemerne med dårlige opvækstvilkår igen en smule hvert år, så det når op på en indeksværdi på 96 i 2017.

Bilag

Bilag 1: Oversigt over de 25 indikatorer

Tabel 21: Alle indikatorer inden indeksering 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Helbredsproblemer								
Dårligt helbred	6,8	6,4	6,4	5,9	6,8	6,9	6,7	6,8
Aktivitetsbegrænsninger	23,1	24,2	24,6	25,3	25,3	27,6	25,6	27,4
Langvarig sygdom	24,7	25,8	25,3	24,3	25,3	26,2	26,0	26,5 ^a
Utryghed								
Offer for kriminalitet	17	18	16	15	14	14	15	14
Frygt for kriminalitet	11	10	10	13	12	11	13	14
Økonomisk utryghed - dagpenge	45,8	45,4	44,6	44,3	43,9	44,1	44,4	45,6
Økonomisk utryghed - kontanthjælp	49,1	48	39,7	38,4	37,9	39,3	39,5	43,9
Arbejdsløshed								
Bruttoledighed	6,1	5,9	6	5,8	5	4,5	4,1	4,3
Langtidsledighed	20,5	24,9	23,5	21,3	21,4	19,9	18,1	15,7
Ufrivillig deltidsbeskæftigelse	15,6	16,1	17,5	18,3	16,9	15,7	13,8	13,8
Økonomiske problemer								
Indkomstulighed	27,47	27,68	27,37	27,88	28,33	28,77	28,97	29,32
Økonomisk fattige	3,16	3,29	3,24	3,24	3,19	3,53	3,97	4,42
Svært at få pengene til at slå til	8,7	9,3	10,6	11,8	11,8	10,4	10	9,4
Bagud med regninger	6,2	6	7,3	6,8	7,9	6,3	5,8	6
Sociale konsekvenser								
Svage sociale relationer	10,6 ^b	10,7 ^b	10,8 ^b	10,9 ^b	11,5	13,6	12,9	12
Selv mord	10,3	10,5	11,5	11,0	11,3	9,7	9,8	9,6
Udsættelse af lejemaal	3,74	3,57	3,04	2,77	2,48	1,96	1,60	1,73
Dårlige betalere	4,49	4,72	4,97	5,13	5,24	5,16	5,05	4,8
Socialt udsatte								
Langvarig passiv forsørgelse	7,84	7,83	8,07	8,20	8,28	8,18	7,92	7,73
Udsatte unge	5,10	5,17	5,40	5,42	5,09	5,22	5,08	4,92
Ikke fuldført grundskolen	2,84	2,57	2,88	2,42	2,28	2,12	2,18	2,18
Ingen kompetencegivende uddannelse	25,44	24,50	23,86	22,95	22,31	21,19	20,61	20,41
Dårlige opvækstvilkår								
Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse	8,4	8,4	9,4	8,4	8,7	8,4	8,3	8,6
Social arv i uddannelse	38,0	38,1	37,6	37,5	33,9	33,5	34,0	34,7
Børnefattigdom	3,88	4,01	3,71	3,52	3,28	3,76	4,55	5,59

a) Tallet er anslået på baggrund af udviklingen for andre aldersgrupper.

b) Tallet er anslået på baggrund af Sundhedsstyrelsen: "Danskernes Sundhed - Den nationale sundhedsprofil 2017", da den anvendte datakilde (Eurostat) kun går tilbage til 2014. I den nationale sundhedsprofil er manglende sociale relationer målt gennem spørgsmålet: "Føler du dig uønsket alene", i årene 2010, 2013 og 2017. De to tidsserier er sammenkædet på baggrund af observationerne i 2017, der findes for begge undersøgelser. I årene 2011 og 2012 er estimerne interpoleret.

Anm.: Indikatorer baseret på registerdata er som udgangspunkt noteret med to decimaler. Indikatorer baseret på surveydata er noteret med 0 eller 1 decimal alt efter, hvordan de er præsenteret i de respektive kilder.

Bilag 2: Optælling af positive og negative udviklinger

I følgende tabel ses den samlede optælling af positive og negative bevægelser for alle 25 indikatorer.

Tabel 22: Oversigt over signifikant positive og negative udviklinger

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Helbredsproblemer		0	0	0	1	1	-1	1
Dårligt helbred		0	0	0	1	0	0	0
Aktivitetsbegrænsninger		0	0	0	0	1	-1	1
Langvarig sygdom		0	0	0	0	0	0	0
Utryghed		-2	-3	-2	-4	1	4	2
Ofre for kriminalitet		1	-1	-1	-1	0	1	-1
Frygt for kriminalitet		-1	0	1	-1	-1	1	1
Økonomisk utryghed - dagpenge		-1	-1	-1	-1	1	1	1
Økonomisk utryghed - kontanthjælp		-1	-1	-1	-1	1	1	1
Arbejdsløshed		1	1	-1	-1	-3	-3	0
Bruttoledighed		-1	1	-1	-1	-1	-1	1
Langtidsledighed		1	-1	-1	1	-1	-1	-1
Ufrivillig deltidsbeskæftigelse		1	1	1	-1	-1	-1	0
Økonomiske problemer		3	0	3	1	0	2	1
Indkomstulighed		1	-1	1	1	1	1	1
Økonomisk fattige		1	-1	1	-1	1	1	1
Svært at få pengene til at slå til		1	1	1	0	-1	0	-1
Bagud med regninger		0	1	0	1	-1	0	0
Sociale konsekvenser		1	1	-1	1	-2	-1	-2
Svage sociale relationer		0	0	0	0	1	0	-1
Selv mord		1	1	-1	1	-1	1	-1
Udsættelser af lejemaal		-1	-1	-1	-1	-1	-1	1
Dårlige betalere		1	1	1	1	-1	-1	-1
Socialt udsatte		-2	2	0	-2	-2	-2	-3
Langvarig passiv forsørgelse		-1	1	1	1	-1	-1	-1
Udsatte unge		1	1	1	-1	1	-1	-1
Ikke fuldført grundskolen		-1	1	-1	-1	-1	1	0
Ingen kompetencegivende uddannelse		-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Dårlige opvækstvilkår		2	-1	-3	-1	-1	2	3
Børnefamilier uden forældre i beskæftigelse		0	1	-1	1	-1	0	1
Social arv i uddannelse		1	-1	-1	-1	-1	1	1
Børnefattigdom		1	-1	-1	-1	1	1	1
Total		3	0	-4	-5	-6	1	2